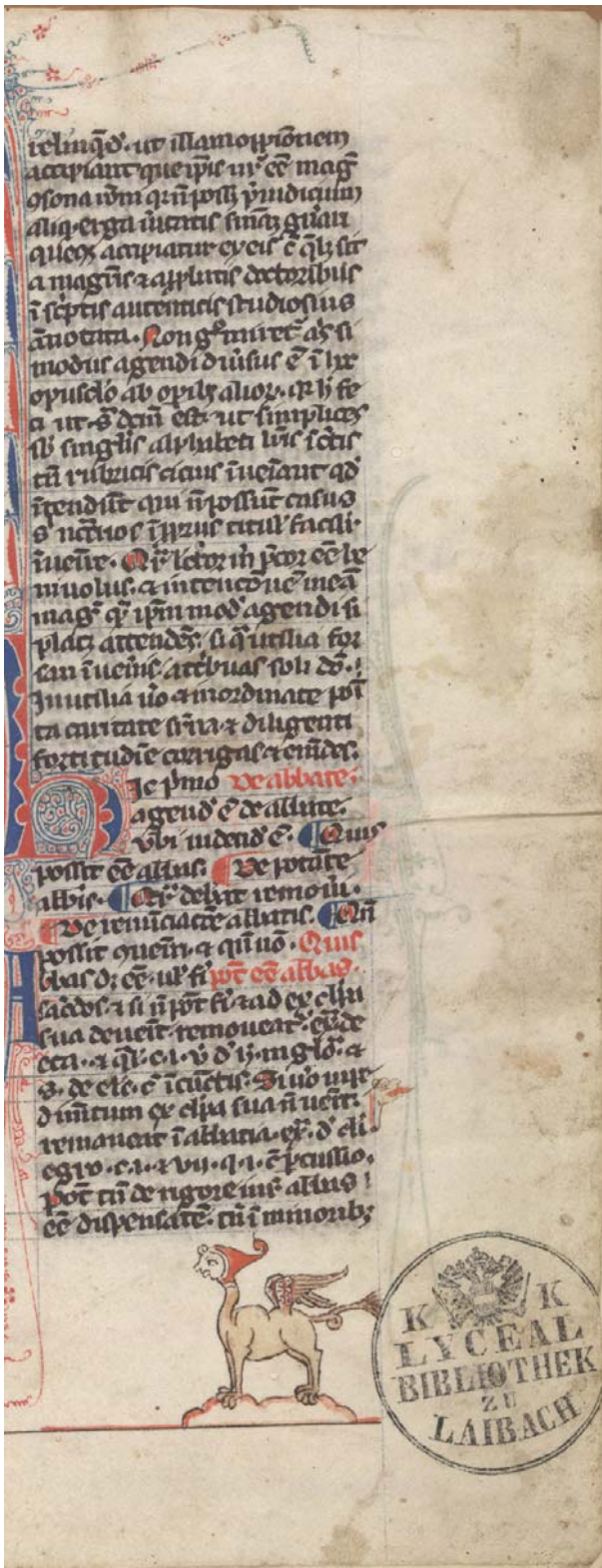

V tej številki:

Smernice za predmetni dostop v nacionalnih bibliografijah	3
Trajno ohranjanje digitaliziranih virov	4
Moja naj knjiga 2011	8
UKSG konferenca 2011 - poročilo	9
Slovenski knjižnično-muzejski MEGA kviz v šolskem letu 2010/2011	11
Ideologija, politika, bibliotekarstvo : ICSL 2011	12
Vse poti vodijo v Mestno knjižnico Grosuplje in njene enote	16
Ljubljanska resolucija o knjigi	17
Izobraževanje v knjižnicah	18
Osnutek pogodbe o avtorskopравnih izjemah in omejitvah za knjižnice in arhive	18
Sodelovanje NUK in IJS pri projektu IMPACT	19
Digitalizirano v okviru projekta Europeana Travel	20
2. april, mednarodni dan knjig za otroke v Mestni knjižnici Ljubljana	23
Kako dobro poznam Andersena?	24
Bralna značka za VDC in Ozaro	26
Na obisku pri pravljíčarki Miri Grahek	26
Informacijsko-komunikacijske tehnologije v šolski knjižnici pri učenju in poučevanju ter delu z uporabniki	28
Najava: Znanje o domu in kulturni zakladi, skriti v knjižnicah	30
Najava: Informacijska pismenost v visokem šolstvu	32
Ivan Mermolja	33
OCR – kaj je to?	33

Uvodnik

V uvodniku te številke vas vabim k razmišljanju.

Pred kratkim je na naslov Knjižničarskih novic prišla prošnja, naj objavimo, predvsem zato, da knjižničarji razmislijo o teh besedah, naslednji predlog uporabnika: »Vsi knjižnični delavci naj plačujejo članarino/vpisnino/zamudnino/obrabnino (tudi v lastni knjižnici), tako kot ostali uporabniki knjižnic.«

Razmislite lahko tudi kdo od vaših sodelavcev/kolegov bi si za svoje delo zaslužil posebno priznanje. Na spletni strani ZBDS (<http://www.zbds-zveza.si/dokumenti/2011/cop-razpis.pdf>) je namreč objavljen **Razpis za podelitev Čopovih diplom in Čopovih priznanj v letu 2011**, rok za oddajo predlogov je 10. maj 2011. Rok za oddajo predlogov za **nagrade Kalanovega sklada** (http://www.zbds-zveza.si/dokumenti/2011/KALAN_2009-2011_razpis.pdf) pa je 1. avgust 2011.

O svojih razmišljanjih na katero drugo temo pa lahko pripravite tudi prispevek. V Knjižničarskih novicah želimo objaviti vaša mnenja na temo aktualnih problemov, ki se dotikajo knjižnic in bibliotekarske stroke. Zato vas vabim, da opišete svoje videnje problematike, ki se vam zdi najbolj pereča. Edina omejitev pri vaših razmišljanjih je fizični obseg vašega prispevka, ki naj ne presega 3000 znakov s presledki.

Damjana Vovk

OBVESTILA

Koledar prihajajočih srečanj

TUJINA

(izbor za obdobje junij – september 2011)

- **12.-15.6.2011**, Brno, Češka, *CASLIN 2011*, <http://knihovna.fss.muni.cz/caslin2011/index.php>
- **13.-14.6.2011**, Birmingham, VB, *International Clinical Librarian Conference 2011*, <http://conference.euhl.org.uk/>
- **13.-17.6.2011**, Ottawa, Kanada, *Joint Conference on Digital Libraries (JCDL 2011)*, <http://jcdl2011.org/>
- **18.-23.6.2011**, Novi Sad, Srbija, *InSITE 2011*, <http://2011.informingscience.org/>
- **19.-21.6.2011**, Aarhus, Danska, *Next library 2011*, <http://nextlibrary.net/next-library-2011>
- **19.-22.6.2011**, Stanford, California, ZDA, *Digital Humanities 2011*, <https://dh2011.stanford.edu/>
- **20.-23.6.2011**, Aberdeen, VB, *Information: Interactions and Impact*, <http://www.i3conference2011.org.uk/>
- **22.-24.6.2011**, Putrajaya, Malazija, *Asia-Pacific Conference on Library & Information Education and Practice: Issues, Challenges and Opportunities*, <http://fim.uitm.edu.my/a-liep2011/>
- **23.-25.6.2011**, Lille, Francija, *ABF: précisé ultérieurement*, http://www.abf.asso.fr/pages/interieur-contenu.php?categorieTOP=2&categorie=24&id_contenu=134
- **23.-28.6.2011**, New Orleans, ZDA, *ALA 2011 Annual Meeting*, <http://www.ala.org/ala/conferencesevents/upcoming/index.cfm>
- **27.-28.6.2011**, Lille, Francija, *French ISKO Conference. 8*, <http://www.isko-france.asso.fr/>
- **27.-30.6.2011**, Salford, VB, *EBLIP6 - 6th international Evidence Based Library and Information Practice Conference*, <http://www.eblip6.salford.ac.uk/>
- **29.6.-2.7.2011**, Barcelona, Španija, *40th LIBER Annual Conference*, <http://bibliotecnica.upc.edu/LIBER2011/>
- **30.6.-1.7.2011**, Wrocław, Poljska, *3rd Wrocław Meetings of Librarians*, <http://www.wsb.pwr.wroc.pl/index.1052.dhtml>
- **4.-5.7.2011**, London, VB, *UK ISKO Conference. 2: Facets of KO*, <http://www.iskouk.org/conf2011/>
- **4.-8.7.2011**, Durban, JAR, *13th International Society of Scientometrics and Informetrics Conference 2011*, <http://www.issi2011.uzulu.ac.za/>
- **24.-27.7.2011**, Dublin, Irska, *Conference of the International Association of Music Libraries Archives and Documentation Centres*, <http://www.iaml.info/en/node/587>
- **28.-29.7.2011**, Midrand, JAR, *Annual LIS Research Symposium*, <http://lisresearchsymposium.blogspot.com/>
- **7.-11.8.2011**, Kingston, Jamajka, *2011 IASL Conference: School Libraries: Empowering the 21st Century Learner*, <http://www.iasl-online.org/events/conf/2011/>
- **13.-18.8.2010**, San Juan, Portoriko, *IFLA 2011: Libraries beyond libraries: Integration, Innovation and Information for all*, <http://www.ifla.org/en/ifla77>
- **22.-25.8.2011**, New York, ZDA, *9th Northumbria International Conference on Performance Measurement in Libraries and Information Services*, <http://www.york.ac.uk/about/departments/support-and-admin/information-directorate/events/performance-conference-2011/>
- **1.-2.9.2011**, Passau, Nemčija, *12th European Conference on Knowledge Management - ECKM 2011*, <http://academic-conferences.org/eckm/eckm2011/eckm11-home.htm>
- **8.-9.9.2011**, Zürich, Švica, *2011 International Symposium on Health Information Management Research*, <http://www.ishimr2011.com/>
- **13.-15.9.2011**, České Budějovice, Češka, *The Libraries of the Present 2011*, <http://www.svkos.cz/sdruk/konference-knihovny-soucasnosti/clanek/konference-knihovny-soucasnosti/>
- **26.-28.9.2011**, Berlin, Nemčija, *Public Knowledge Project Scholarly Publishing Conference 2011*, <http://pkp.sfu.ca/ocs/pkp/index.php/pkp2011/pkp2011>
- **15.-17.9.2011**, Vannes, Francija, *Congrès de l'ADBU*, http://www.adbu.fr/article.php3?id_article=713
- **26.-28.9.2011**, Berlin, Nemčija, *Theory and Practice of Digital Libraries*, <http://www.tpd12011.org/>

2

Smernice za predmetni dostop v nacionalnih bibliografijah

V rubriki Vsebinska obdelava želimo tokrat opozoriti na tri dokumente, ki so v zadnjih letih nastali ali še nastajajo pod Iflinim okriljem in se dotikajo vsebinske obdelave knjižničnega gradiva in njenega pomena.

Iflina Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih (*Statement of International Cataloguing Principles=ICP, 2009*, <http://www.ifla.org/en/publications/statement-of-international-cataloguing-principles>) med drugim **poudarja pomen predmetnega dostopa do bibliografskih informacij in uvršča kontrolirane predmetne oznake oziroma klasifikacijske vrstice med bistvene elemente dostopa.**

Ker se nacionalne bibliografije v številnih državah spreminjajo in danes mnoge že izhajajo sproti (online), je Iflina bibliografska sekcija ustanovila Delovno skupino za smernice za nacionalne bibliografije (Working Group on Guidelines for National Bibliographies). Ta proučuje, kako na nacionalni ravni integrirati množice sprotnih (online) virov, kako jih katalogizirati, da jih bodo uporabniki kot vire in vsebine učinkovito našli. Svoja dognanja je delovna skupina

objavila leta 2009 pod naslovom Nacionalne bibliografije v digitalni dobi: smernice in nove smeri (National Bibliographies in the Digital Age: Guidance and New Directions).

Zaradi pomembnosti predmetnega dostopa do bibliografskih informacij smo letos maja dobili v branje še Smernice za predmetni dostop v nacionalnih bibliografijah (Guidelines for Subject Access in National Bibliographies) <http://www.ifla.org/en/node/1707>. Smernice so poziv izdajateljem nacionalnih bibliografij, da zagotovijo učinkovit predmetni dostop.

Pripombe k besedilu lahko pošljemo do 15. julija letos gospe Yvonne Jahns, Inhaltserschließung, Deutsche Nationalbibliothek, Deutscher Platz 1 D -04103 Leipzig oz. y.jahns@dnb.de.

Za bralce rubrike Vsebinska obdelava knjižničnega gradiva je zanimiv Seznam priporočil za predmetni dostop, ki naj ga nacionalne bibliografske ustanove uporabljajo pri svojem delu. Najdete ga v datoteki (Guidelines for Subject Access in National Bibliographies) <http://www.ifla.org/en/node/1707> na strani 76.

Seznam priporočil za predmetni dostop v nacionalnih bibliografijah

Standardi in orodja za predmetni dostop

- 1 Nacionalne bibliografske ustanove morajo imeti na nacionalni ravni vodilno vlogo pri odgovornosti za razvoj, vzdrževanju in promociji pravil in standardov predmetnega označevanja.
- 2 Pri izbiri nacionalnega orodja za predmetno označevanje naj upoštevajo mednarodno sodelovanje in kjerkoli je mogoče mednarodne standarde in obstoječa orodja.
- 3 Uporabljajo naj kontrolirano indeksiranje, tako besedno označevanje kot klasifikacijo.
- 4 Do gradiva v nacionalni bibliografiji naj zagotovijo dostop v jeziku (ih) in pisavi (ah) države.
- 5 Uporabnikom naj bo na voljo tako kontrolirano kot nekontrolirano označevanje (indeksiranje).
- 6 Za označevanje naj uporabljajo univerzalno shemo, ki zajema vse predmete in vsa področja znanja.
- 7 Uporabljajo naj mednarodno klasifikacijsko shemo.
- 8 Zagotovijo naj vsebinsko obogatene podatke za dopolnilo drugim orodjem predmetnega dostopa.

Funkcionalnost in vmesnik nacionalne bibliografije

- 9 Zapisi nacionalne bibliografije naj bodo razporejeni po predmetih tako, da uporabimo širše kategorije ali vrhnje hierarhijske klasifikacije.
- 10 V bibliografskih zapisih naj bodo predmetne oznake in klasifikacijski vrstilci prikazani.
- 11 Uporabnikom naj bo zagotovljeno funkcionalno in prijazno predmetno iskanje.

Scenariji uporabe (ravni označevanja/ravni dostopa)

- 12 Glede na pomembnost vira naj bo sprejeta odločitev o različni ravni predmetne katalogizacije raz-

ličnih vrst publikacij. Kriterij izbire naj bo definiran in objavljen.

13 Za predmetno označevanje naj uporabljajo dve ravni:

- Izčrpna raven, ki zagotavlja označevanje s polnim dostopom z normativnimi predmetnimi izrazi in tudi s klasifikacijskimi oznakami;
- Minimalna raven, ki za večino virov kot element dostopa zagotavlja vsaj eno kontrolirano besedno ali klasifikacijsko oznako, skrajšano, če je potrebno.

Pravila za indeksiranje v nacionalnih bibliografskih ustanovah

14 Vsem skupinam uporabnikov naj bodo pravila indeksiranja jasna in lahko razumljiva.

15 Pravila za notranjo in zunanjo uporabo naj bodo objavljena na spletu, v domačem jeziku in angleščini.

16 Orodja, ki so uporabljena za predmetni dostop, naj bodo navedena.

17 Navedeni naj bodo vsi viri, ki so indeksirani.

18 Navedeni naj bosta raven in izčrpnost označevanja.

19 Zaradi doseganje enotnega dostopa do virov naj si prizadevajo za dosledno uporabo pravil predmetnega označevanja.

20 Kadar pride do sprememb, naj bo označevanje posodobljeno. Navedena naj bo različica uporabljene pravilnika.

Darija Rozman
Narodna in univerzitetna knjižnica

Digitalna knjižnica Slovenije

STROKOVNE TEME

Trajno ohranjanje digitaliziranih virov **podatkovna shramba - repozitorij**

Publikacije je potrebno shraniti na način, da zadostijo vsaj naslednjim zahtevam:

- informacija ostane celotna – popolna,
- uporabniku nudi uporabno vrednost – ponovno uporabnost,
- publikacije ni potrebno ponovno digitalizirati,
- publikacija je najdljiva in enolično določena,
- uporabniku je dostop do nje zagotovljen in omogočen,
- zagotovljeno je njeno trajno ohranjanje.

Na tržišču je na voljo precej podjetij, katerih informacijske rešitve nam zahteve te vrste bolj ali manj uspešno realizirajo, poleg tega pa obstaja tudi množica odprtokodnih in prosto dostopnih rešitev. V kolikor smo sposobni sodelovati pri razvoju, razširitvah, dodatnih modulih in vzdrževanju produkta, je izbira odprtokodnih sistemov vsekakor modra odločitev, če ne zgolj zaradi manjše porabe virov, toliko bolj zaradi akumuliranega znanja, ki ga pridobimo s sodelovanjem v razvojnih skupnostih.

Med glavne tri igralce na področju odprtokodnih repozitorijev štejemo Dspace, Fedora Commons in Eprints. Tako Dspace in Eprints sta paketa »all in one«, relativno preprosta za implementacijo, Fedora Commons (v nadaljevanju Fedora) pa za popolno uporabo možnosti, ki jih ponuja

zahteva precej posega v samo drobno produkcijo produkta.

Produkt vsebuje zgolj inštalacijo platforme in podatkovno bazo (Derby), uporabnik pa si lahko izbere tudi katero izmed drugih prosto dostopnih, odprtokodnih podatkovnih baz (MySQL, PostgreSQL), poleg tega pa tudi MSSQL in Oracle. Produkt vsebuje le administratorski modul, ki omogoča dostop do repozitorija, saj pričakuje od uporabnika razvoj ali uporabo katerega od že obstoječih »front-end« vmesnikov. Tak vmesnik preko ponujenih Fedora API klicev dosega z uporabo HTTP, SOAP in REST protokolov repozitorij, iz katerega črpa in prikazuje podatke na nekem spletnem portalu ali aplikaciji ali polni podatkovno zbirko Fedore. Za Fedoro je na spletu dostopnih nekaj prostodostopnih aplikacij tipa »Front-end«, ki so pri ostalih dveh (Eprints, Dspace) že vključeni v produkt.

Izmed treh produktov smo se odločili za opis Fedore, ki ponuja največ, čeprav je proces njene prikrititve najtežji in najbolj zamuden.

Fedora predstavlja kratico za *Flexible Extensible Digital Object Repository Architecture*. Je platforma, ki omogoča shranjevanje digitalnih objektov, vsebin z namenom trajnega hranjenja,

dostopanja in urejanja le-teh. Je ena od treh najbolj znanih, priljubljenih in uporabljenih sistemov za takšne potrebe, odlikuje jo visoka skalabilnost, saj zmore hraniti in upravljati več kot deset milijonov objektov. Ker je sistem Fedora načrtovan predvsem za trajno ohranjanje digitalnih virov, je seveda skladen z referenčnim modelom OAIS.

V tem poglavju bomo definicijo objekta razumeli v naslednjem kontekstu - zapis dokumenta ali zgolj njen del v digitalni obliki, ki je računalniško berljiv. Kot primer uporabe dela s publikacijo vzemimo monografijo »Ivan Cankar: Hlapci«. Za potrebe trajnega hranjenja in zagotavljanja trajne dostopnosti smo se odločili shraniti naslednje zapise publikacije oz. njenih objektov:

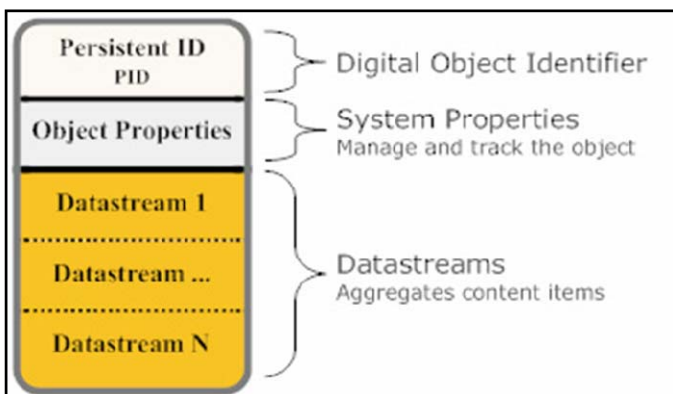
- **arhivski PDF/A objekt** z opravljeno razpoznavo besedila (za nudenje v uporabo uporabnikom, ter za trajno ohranjanje);
- **txt datoteko** (za izgradnjo celotnega besedila - uporabo iskanja po celotnem besedilu ter za predogled publikacije);
- **skenogram** v visoki ločljivosti (za morebitno potrebo po rekonstrukciji publikacije, za faksimile, v tržne namene, za preučevanje, itd);
- **popoln bibliografski zapis**, ki ga dobimo v katalogu COBISS (shranimo popolno informacijo o publikaciji - vse attribute, ki jo opisujejo);
- **zapis v DC formatu** (za skrajšan opis publikacije, za nudenje informacije o publikaciji drugim spletnim servisom, digitalnim knjižnicam).

Fedora si podatke o publikaciji in njenih sestavnih delih shranjuje v podatkovni model (poenostavljen prikaz) kot ga prikazuje slika 1

Publikacija, shranjena v Fedori, je praviloma sestavljena iz treh delov in sicer iz:

5

- enoličnega identifikatorja (Persistent ID PID),
- sistemskih lastnosti, potrebnih za sledenje in

Slika 1: Pogled na podatkovni model za publikacijo (vir: <http://www.fedora-commons.org>)

upravljanje publikacije v repozitoriju (Object Properties) ter

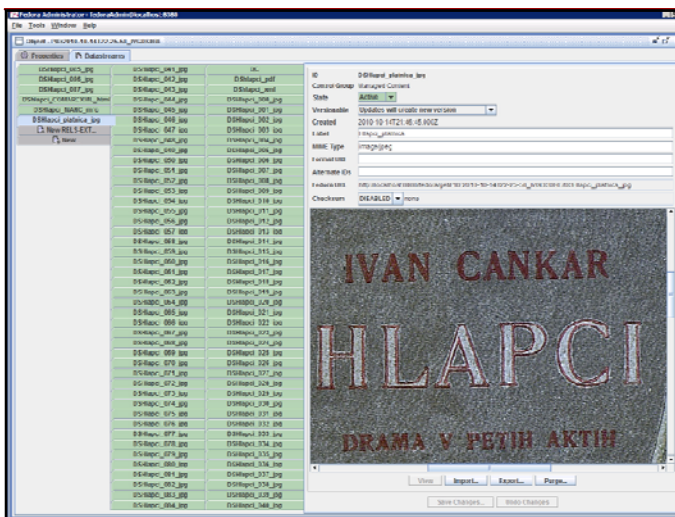
- nizov podatkov oz. objektov publikacije (Datastreams).

Podatki so shranjeni v shrambi, ki jo pri Fedori poimenujejo FOXML (Fedora Object XML). Gre za format, ki neposredno predstavlja Fedorin podatkovni model. Preprosta ponazoritev zapisa FOXML bi bila takšna:

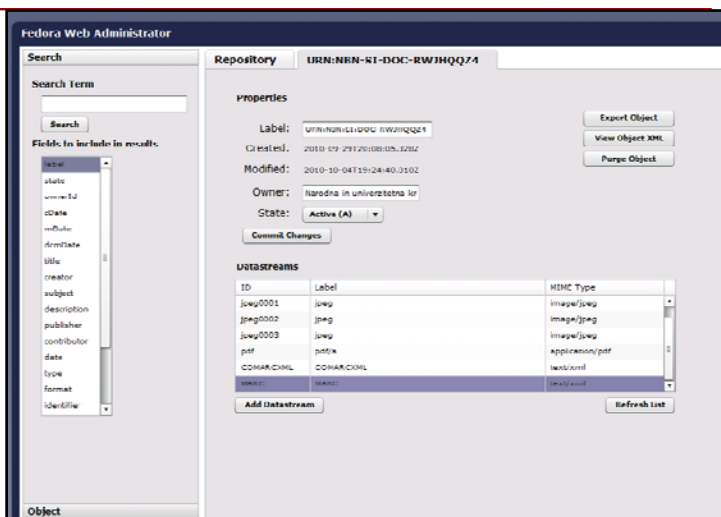
```
<digitalObject PID="uniqueID">
  <!-- there are a set of core object properties -->
  <objectProperties>
    <property/>
    <property/>
    ...
  </objectProperties>
  <!-- there can be zero or more datastreams -->
  <datastream>
    <datastreamVersion/>
    <datastreamVersion/>
    ...
  </datastream>
  <!-- there can be zero or more disseminators -->
  <disseminator>
    <disseminatorVersion/>
    <disseminatorVersion/>
    ...
  </disseminator>
</digitalObject>
```

V lastnosti <objectProperties> Fedora zapiše informacije o publikaciji kot so identifikator publikacije, ki smo jo vložili, lastnika, datum vnosa, datum zadnje spremembe, stanje publikacije (npr. aktivna), itd. V lastnosti <datastreams> se zapisujejo »objekti« publikacije. Tu so shranjeni tako tekstovni zapisi o publikaciji - npr. vrednosti polj DublinCore, kot tudi binarni objekti (slikovno gradivo, PDF, video zapisi, itd). FOXML shema je dosegljiva na (<http://www.fedora.info/definitions/1/0/foxml1-0.xsd>).

Zaradi preprostega načina zapisovanja informacij lahko shranjuje tako tekstovne kot slikovne dokumente, izvajalno kodo, multimedijske vsebine (avdio, video, slikovno gradivo). FOXML je torej XML zapis shrambe, v katerem nastopa opis publikacije in njeni sestavni deli - objekti. Razločevanje med dvo- in tridimenzionalnimi objekti ni potrebno niti pomembno, prav tako ne med videozapisom ali rokopisom, časopisnim člankom ali zvočnim posnetkom. Z opisom publikacije v DublinCore (DC) formatu poskrbimo za opis publikacije in za njeno dostopnost, najdljivost, enoličnost. V Fedori je moč shranjevati objekte ali zgolj povezave -relacije na objekte, ki so lahko del druge publikacije znotraj repozitorija, v drugem repozitoriju ali na popolnoma drugi lokaciji. Format objektov (sestavnih delov)

Slika 2: Aplikacijski vmesnik Fedora

Slika 3: Spletni vmesnik za dodajanje vsebin

postane irelevanten, pomemben je le identifikator, ki nas pripelje do njega ter zmožnost uporabnika, da ta tip datoteke lahko odpre.

Dostop do vsebin

Na sliki 2 je predstavljen pogled na vloženo publikacijo, ki smo jo ravnokar vložili (Cankarjevi Hlapci) in njene sestavne dele. Vloženi publikaciji je moč dodajati nove objekte, brisati obstoječe, dodajati nove verzije objektov – Fedora sama skrbi za delo z verzijami.

Fedora omogoča komuniciranje in s tem omogoča dostop do vsebin na več načinov:

- preko aplikacije (vgrajene javanske aplikacije ali lastnim potrebam razvite),
- preko spletnega vmesnika,
- preko implementacij prikrojjenih spletnih vmesnikov,
- preko implementacij vmesnikov/aplikacij – klicev API funkcij.

Dokumenti, shranjeni v arhivu Fedora, so po procesu vnosa in nastavitvi parametrov na voljo javnosti. Do publikacije lahko dostopamo z uporabo http protokola kot npr:

http://streznik/fedora/objects/PID%3A2010-10-14T22-25-58_IVGDS0RE/

ali zgolj do nekega objekta (datastreama) publikacije kot npr.

http://streznik/fedora/objects/PID%3A2010-10-14T22-25-58_IVGDS0RE/datastreams/DSHlapci_000.jpg

Zaradi uporabe **trajnega enoličnega identifikatorja** je omogočen dostop in uporaba arhiviranih e-vsebin različnim vrstam uporabnikov (fizičnim osebam, organizacijam, servisom, spletnim portalom, itd). Platforma Fedora poleg dostopa te vrste omogoča tudi zajem podatkov z

uporabo protokola OAI-PMH. Organizacije kot so Evropska knjižnica in spletni servis Europeana z zajemanjem vsebin po tem postopku gradita in vzdržujeta centralni indeks partnerskih organizacij (nacionalnih knjižnic, muzejev, arhivov idr.) in s tem omogočata dostop do vsebin z enega spletnega mesta.

Vlaganje vsebin

Proces vlaganja vsebin (v našem primeru publikacij) je preprost. Na voljo imamo več možnosti, ki se konceptualno razlikujejo in sicer:

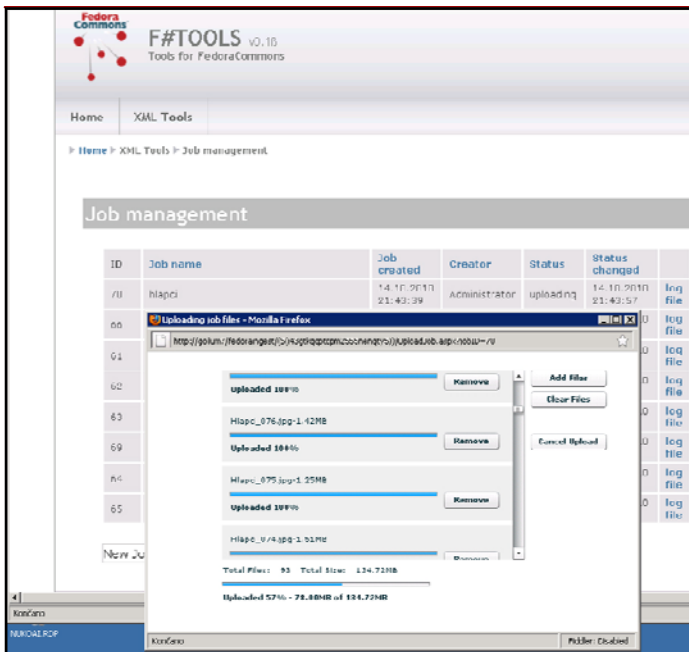
1. Vlaganje posamezne publikacije

Orodje, ki je uporabniku na voljo ob namestitvi produkta, ponuja preprost uporabniški vmesnik za vlaganje vsebin. Zaslonska slika vlaganja objektov Cankarjevih Hlapcev preko spletne aplikacije izgleda tako, kot prikazuje slika 3. V aplikacijo smo vnesli nekaj objektov, ki sestavljajo publikacijo (PDF datoteko, jpeg skenogramme v visoki ločljivosti, meta podatkovne opise v DublinCore, MARC in COMARC formatu). Vnos vsebin na ta način je preprost, a zamuden.

2. Paketno vlaganje vsebin

Ob ugotovitvi, da ima povprečna publikacija (tiskano gradivo) vsaj nekaj deset strani, bi zaradi potrebne časovne komponente polnjenje arhiva s prikazanim postopkom sistem ob resni uporabi postal praktično neuporaben, saj je aktivnost vlaganja objektov publikaciji zamuden posel. Na srečo sistem Fedora podpira vnašanje vsebin z uporabo API-jev – programskih vmesnikov, ki omogočajo implementacijo modulov za paketni vnos vsebin.

Uporabnik - vlagatelj v poljubnem programskem jeziku sestavi XML datoteko v formatu FOXML, kjer poskrbi za pravilno strukturo datoteke (glave, kombinacija tekstovnih – opisljivih ele-

Slika 4: Implementacija vmesnika za paketno dodajanje objektov publikacij

mentov in binarne kode z »mime-type« opisi formatov objektov, ki jih vstavlja. Datoteka vsebuje publikacijo, z vsemi njenimi sestavnimi deli - objekti. Tako pripravljeno datoteko ali množico datotek (več pripravljenih publikacij) v enem koraku oz. klicu funkcije za vlaganje vloži preko klica prožilca, časovnega razporejevalnika, direktno, itd. v repozitorij vsebin – slika 4.

3. Servisno vlaganje vsebin

Poleg zgoraj omenjenih možnosti za polnjenje shrambe s podatki lahko razvijemo servis, ki po prejemu publikacije (recimo v naprej določeno mapo), publikacijo preveri, preveri njene sestavne dele - objekte in identiteto vlagalca, nato pa skozi definicijo procesa uvoza in transformacije podatkov (lahko po OAIS), publikacijo uvozi v repozitorij.

7

Z dokončanjem zadnje faze – shranjevanjem publikacije v shrambo digitalnih vsebin še zdaleč nismo na koncu procesa ohranjanja digitalnih virov. Če želimo slediti cilju, ki smo si ga zadali (ohranitev kulturne, nacionalne in znanstvene dediščine zanamcem), moramo zagotoviti trajno varovanje, dostop, identiteto in sledljivost dokumentov. Elektronsko rojene dokumente (predvsem znanstvene publikacije) ohranjati z namenom ponovne uporabe zaradi same vsebinske vrednosti dokumentov, starejše (npr. rokopisno gradivo) pa tudi z namenom varovanja originalov pred izpostavljanjem okolju (kemični in fizični vplivi, ki škodijo gradivu).

Količina podatkov z masovno digitalizacijo strmo narašča. V današnjem času je zaradi eksponentne rasti količine digitaliziranega gradiva fokus usmerjen predvsem v shranjevanje informacij. Razen pri publikacijah, ki predstavljajo biser kulturne dediščine (npr. rokopisno gradivo in prvi tiski) tiff formata za zapis barvne ali sivinske palete praktično ne uporabljamo, saj kljub nizki ceni za bit shranjene informacije ne bi bilo mogoče zagotoviti diskovnega prostora za trajno shranjevanje tolikšne količine informacij. Kljub ugotovitvi, da identične kopije iz visoko ločljivih jpeg datotek ni moč izdelati, je približek, ki ga na ta način lahko zagotavljamo dovolj dober, da se nacionalne in univerzitetne knjižnice (po Evropi) zatekajo k tej rešitvi. Na ta način je moč na enakem diskovnem prostoru ohranjati precej večjo količino publikacij.

Čeprav je publikacija shranjena v repozitoriju – digitalni shrambi, je potrebno poskrbeti za vzdrževanje arhiva. Z uporabo orodij, ki smo jih opisali in so večinoma prosto dostopna in brezplačna, se levji delež potrebnih sredstev seli iz programske na strojno opremo. Poskrbeti je potrebno za nikoli dovolj velika **diskovna polja**, RAID tehnologijo in **redundanco**, diskovno **varnostno kopiranje**, **potresno in požarno varnost** strežniških prostorov in **alternativno lokacijo** (ali več njih), ki mora biti prav tako **izolirana pred zunanjimi vplivi**.

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je v letu 2009 pridobila nov računalniški center in komunikacijsko vozlišče, ki je prvi od pogojev za trajno in varno ohranjanje digitalnega gradiva. Bibliografske podatke lahko, kot smo že večkrat omenili, brez težav in razmeroma poceni prenašamo po internetu k različnim ponudnikom iskalnikov in spletnih portalov, vsebine, ki predstavlja 99% količine podatkov pa le redko. Prvi razlog je hitrost, drugi pa enormne količine informacij. Digitalni arhiv, njegovo vzdrževanje in varovanje je v domeni institucije, ki razpolaga z (digitalnim) gradivom, oz. gre za nacionalno vprašanje, ki ga je potrebno rešiti na nivoju države, saj je odnos do kulturne, nacionalne in znanstvene dediščine tudi ogledalo naroda samega.

Matjaž Kragelj
Narodna in univerzitetna knjižnica

Moja naj knjiga 2011

V šolskem letu 2010/2011 je že **štirinajstič** potekalo glasovanje za *Mojo najljubšo knjigo* po izboru mladih bralcev, in sicer petič prek spleta: www.naj-knjiga.si.

Sodelovalo je 90 mentorjev, ki so spodbujali mlade k branju in sporočali njihove glasove. Glasovanje je potekalo **v 49 splošnih knjižnicah in v šolskih knjižnicah na njihovem področju**; sodelovali pa so tudi slo-

venski otroci izven Slovenije. **Glasovalo je 24.592 mladih bralcev**, od tega smo jih **524** prejeli od slovenskih mladih bralcev izven Slovenije.

Akcijo strokovno vodi Pionirska s pomočjo odbora za priznanje *Moja najljubša knjiga*, ki ga sestavljajo predstavniki iz splošnih in šolskih knjižnic, častni člani pa so predsednik Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, predsednik Slovenske sekci-

je IBBY in predstavnik mladih bralcev.

Glasujejo lahko vsi otroci, ki knjigo sami preberejo, pri čemer smejo glasovati za katero koli delo, ne glede na letnico njegove izdaje, glavna pozornost pa velja leposlovni knjigi. Knjiga, ki že peto leto dobi največ glasov mladih bralcev, prejme zlato priznanje, nato pa je izločena iz nadaljnega glasovanja.

Moja najljubša slovenska knjiga po izboru mladih bralcev za leto 2011 je **zbirka POZOR, PRAVLJICE! Primoža Suhodolčana** z ilustracijami **Uroša Hrovata**. Izhaja pri založbi Karantanija.

Avtor	Naslov	Št. glasov ↓
Primož Suhodolčan	Pozor, pravljice! - zbirka	388
Goran Vojnovič	Čefurji raus!	255
Primož Suhodolčan	Živalske novice - zbirka	181
Vilma G. Simončič	Mala muca v knjižnici	178
Svetlana Makarovič	Kosovirji – vsi naslovi	159
Primož Suhodolčan	Peter Nos - zbirka	149
Vid Pečjak	Drejček in trije Marsovčki	133
Kajetan Kovič	Maček Muri	128
Tone Seliškar	Bratovščina Sinjega galeba	119
Josip Vandot	Kekec – vsi naslovi	111

Moja najljubša prevedena knjiga po izboru mladih bralcev za leto 2011 pa je **zbirka LOV NA POŠASTI Adama Blada** z ilustracijami Steva Simsa. Zbirka, ki jo prevaja Ljubica Karim Rodošek, izhaja pri založbi Alica.

Avtor	Naslov	Št. glasov ↓
Adam Blade	Lov na pošasti - zbirka	1001
Francesca Simon	Grozni Gašper - zbirka	891
Stephenie Meyer	Somrak saga - zbirka	699
Meg Cabot	Princeskini dnevniki - zbirka	415
Daisy Meadows	Mavrične vile - zbirka	397
Roald Dahl	Matilda	363
Enid Blyton	Pet prijateljev - zbirka	305
Knister	Mala čarovnica Lili - zbirka	290
R. L. Stine	Soba nočne more - zbirka	240
Richelle Mead	Vampirski akademija - zbirka	228

Vsem mentorjem in mladim bralcem se iskreno zahvaljujemo za sodelovanje in želimo še naprej veliko vesela pri branju!

Tilka Jamnik
Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana

UKSG konferenca 2011 - poročilo

Harrogate (Velika Britanija)

Med 4. in 6. aprilom 2011 je v turističnem kraju Harrogate (blizu Leedsa) v Angliji potekala letošnja letna konferenca skupine UKSG. Več o konferenci in njenem programu lahko bralec najde na spletnem naslovu:

<http://www.uksg.org/events/annualconference>.

Kljub temu, da je združenje originalno nastalo kot združenje sorodnih ustanov Velike Britanije, ni ostalo zaprto izključno ustanovam te okolice, pač pa se nas je letos nabralo ok. 840 udeležencev iz 27 držav, od koder prihajamo članice tega združenja. Prav navedena visoka številka udeležencev prireditelje usmerja k temu, da konferenco prireja na destinacijah, kjer je večja možnost namestitvev. Glede na to, da večina publike vseeno prihaja iz raznih delov Otoka, se konferenca vsako leto seli po raznih lokacijah, tako je da enkrat bližje enim, drugič drugim udeležencem.

Nam, ki prihajamo iz večje oddaljenosti, pa je glede lokacije pravzaprav vseeno, razen tega, da imamo večje probleme s potjo, saj se večina mednarodnih letov konča na londonskih letališčih, razdalje do samih krajev prireditev pa so iz Londona včasih takšne, da je potrebno kombinirati več prevozov, kar se lahko zavleče kar v ves dan. Podobno se je avtorju prispevka dogajalo tudi letos. Toliko o logistiki.

V nadaljevanju pa nekaj več opažanj in poudarkov iz vsebine letošnje konference, ki se je odvijala v okviru skupne teme, kako se je spremenila narava komuniciranja v izobraževanju in kaj lahko naredimo za njegovo izboljšanje in trajno rast. Glede na okvir je bila vsebina zelo ozko določena, vendar nam 9 **podrobnejše razmišljanje in pregled nekaterih prispevkov odstirata možnosti za veliko vidikov, s katerih lahko te vsebine analiziramo zgolj z vidika knjižnic.**

Nekaj predstavitev ter poudarkov iz njih:

Prihodnost knjižnic

Nehajmo napovedovati prihodnost in se raje ukvarjamo s to, ki je že prišla; nismo še prišli niti do konca začetka; časopis v svoji obliki je »napaka časa« in danes vse bolj izgublja svojo funkcijo edinega prinašalca informacij; v knjižnici je potreben premik »from place to space«; včasih so knjižnice skrbele za gradivo, danes mnogo raziskav in študij »ne prestopi« več praga knjižnic, pa so vseeno dostopne vsem; najboljši način za napovedovanja prihodnosti je

njeno ustvarjanje.

Prihodnost knjig

Nezadržen razvoj tehnologije in oblike ob večnih nasprotovanjih; nikoli ne bom listal knjig, raje imam odvijanje rol; nikoli ne bom uporabljal elektrike, raje imam vonj sveč; nekaj dejstev: letno naraščanje poslov z e-knjigami: v ZDA 10 %, v EU 11 %; 40 % zaloge tiskanih knjig se vrne založnikom, 55 % knjižne zaloge se v knjižnicah nikoli ne izposodi; napoved za ZDA v letu 2020: 80 % gradiva v e-verziji; tiskana oblika knjige bo preživela dokler bodo računalniki imeli gumb »natisni«; večji pomen bo imela oblika natis na zahtevo= »print on demand«.

Odprto okolje knjižnic (okrogla miza)

Odprto ni nujno prosto/brezplačno, tako kot zaprto običajno pojmujeemo za kontrolirano; odprto je manj kontrolirano in bolj inovativno; »social (open) production« je nov termin, ki ponuja veliko priložnosti za vse; »free content business model« – daj vsebino/prodaj dostop (Google model); spremeniti avtorja v založnika.

Digitalne raziskave / analogno založništvo

Predstavitev z vidika raziskovalca, ki so je zastavljal vprašanja: kdaj naj raziskovalec začne sodelovati z založnikom – na začetku, v sredini ali ob koncu raziskave; PDF in kaj potem?

Stražar je mrtev – naj dolgo živi, oz. kaj pomeni filtracija za komuniciranje pri izobraževanju v spletnem okolju

Smo zadnja generacija, ki bo pojmovala knjižnico kot kraj, kamor greš po informacijo; kdo od vas je v zadnjih petih dneh odprl tiskano Encyclopedia Britanica ter iskal informacije in kdo je informacije iskal preko Googla v zadnji 24 urah; gradite platforme, ne lokacije – ponujajte storitve, ne vsebin.

Revolucija poteka raziskovanj : vpliv spleta 2.0

vpliv socialnih mrež in orodij pri raziskavah in kako naj knjižničarji odgovorimo; 35 % raziskovalcev pri iskanju podatkov uporablja 1-2 orodju (wikipedia, facebook, twitter, ...); uporabniki od knjižnic pričakujejo bolj »Google like« okolje; v pogovoru, pred skupno raziskavo dveh raziskovalnih skupin, ki je trajal skoraj štiri ure, niti enkrat ni bila omenjena knjižnica.

Odprto, družbeno in povezano : a menage a trois uporaba vsebin

Naše obnašanje (navade) so se spremenile;

splet je družbeni konstrukt; raziskovanje in učenje sta družbeni aktivnosti; še vedno osredotočenost na enosmerno pot informacij; bolj razmišljati o platformi kot o dostopu.

Nakup paketov : primerjalna študija o uporabi paketov e-knjig

Izkušnje Univerze v Liverpoolu na osnovi nakupa paketov e-knjig Springer – podrobnosti raziskave so dostopne v objavljenem članku in na Springerjevi strani; nakup paketov e-knjig je boljši kot način nakup »backfile« e-revij; porabiti več za e-vsebine in manj za vzdrževanje »mrtvih dreves«; nakup posameznih e-naslovov je smiselno le ob nakupu posameznih temeljnih del.

Dan v življenju založnika / posrednika / knjižničarja (okrogla miza)

Vloga vseh se spreminja; z očmi založnika, knjižničarji nismo dinosavri, obsojeni na propad, pač pa sloni, ki se neokretno in počasi prilagajamo spremembam v okolju; pri poslovanju založnikov je EDI format za oblikovanje in prenos podatkov ključ za vse postopke; prilagodljiv poslovni model – enak model ne ustreza vsem uporabnikom.

Krasni novi svet : spremembe v visokošolskem izobraževanju VB

Izkušnje in ugotovitve iz prakse, predvsem v luči gospodarske krize, ki odseva tudi v financiranju; sredstva za študij zelo padajo, število študentov pa še kar narašča.

Tri leta kasneje : ekonomska kriza še traja, toda nered je že minil

Nekatere ugotovitve po pričakovanjih in dejanskem stanju po raziskavah ARL: zmanjšanje skupnega proračuna 2008/09 – 61 % knjižnic, 2009/2010 – 47 % knjižnic; od tega zmanjšanje osebja v treh letih – 31 % knjižnic; nakup gradiva v letu 2008/2009 – 35 % knjižnic.

Mobilna tehnologija v knjižnicah : »Turn off that phone!« (okrogla miza)

Spremeniti moramo »kulturo« uporabe tehnologije v javnih prostorih; kulturo »NE« moramo spremeniti v kulturo »JA«; hitri test - koliko navzočih ima s seboj mobilne naprave (eno ali več) – sedem je največ kar jih je imel nek udeleženec te okrogle mize, sicer pa je na isto temo v drugem okolju »rekord« dosegel nekdo, ki jih je imel kar 17; problemi pri uporabi mobilnih telefonov je hrup – zvonjenje, glasen pogovor, piskanje ob igranju igrice, gledanje videa-zvok;

Prepreke za izključno e-okolje za revije

Podatki iz raziskave RIN – v letu 2008 – 91 % revij je v online obliki; nekatere druge ugotovitve za in pomisleki proti, glede možnosti prehoda na zgolj e-okolje – prevladujoča

knjižnična kultura tiska, nadaljevanje zahtev po tisku s strani uporabnikov, omejen dostop do arhiva online revij, izobraževalna kultura (24/7), samo tiskane verzije nekaterih revij (humanistika), shranjevanje, tehnične zahteve in ovire, trajni dostop, DDV – višji za e-gradivo, cenovna politika založnikov, kjer se knjižnice srečujejo z veliko verzijami plačilnih politik pri različnih založnikih – ni enotne politike; kaj narediti – online only cena za revijo nižja za 17 % kot tisk,...

Visokošolski e-viri v VB : promocija, raziskave in uporaba (okrogla miza)

Izzivi pri izobraževanju – digitalizacija, odprti dostop, ni v okviru tradicionalnega Google poslovnega modela; raziskovanje za inovacije – informacijska preobremenjenost, slaba družbena podpora; raziskovalčev okvir – kaj želim izvedeti, kaj vem, kaj lahko najdem, kaj mi lahko pomaga, kdo mi lahko pomaga; osnovna paradigma »from content to context«;

Zbirka 2021 : prihodnost knjižnične zbirke ni zbirka

Devetdeseta leta (1990's) začetek konca »Guttenbergovega terorja«; obdobje 2000* – »Guttenberg« se udomači kot tisk na zahtevo – »print on demand«; hegemonija knjižnic se bliža koncu – knjižnica kot tempelj informacij – NIČ VEČ; OPAC popolnoma zataji kot raziskovalno orodje; vrednost knjižnic kot kontakt uporabnikov z informacijami; desetletna projekcija (iskanje primarnih dokumentov - ne meta podatkov, velika vloga pametnih telefonov pri dostopu do informacij, knjižnične zbirke kot marginalne informacijske zbirke so prosto dostopne.

Pri takem, kratkem in zgoščenem pregledu bistvenih poudarkov s posameznih predstavitev in okroglih miz, so predvsem opazne nekatere že dalj časa izstopajoče ugotovitve, ki smo jim knjižničarji priča nekaj zadnjih let. Med njimi naj še enkrat navedemo naslednje: »from content to context«, »from place to space«, padanje števila kupljenih tiskov in naraščanje e-virov, preusmerjanje uporabnikov na splet, ipd.

Nedvomno nekaj od teh ponavljajočih dejstev drži in jih je in bo potrebno upoštevati pri delu knjižnic vseh vrst v bodoče. Zato naj bodo v tem prispevku zapisane besede v razmislek in potrditev že znanega, ter morda v pomoč pri naših nadaljnjih usmeritvah in prizadevanjih za naše »preživetje«, predvsem pa za delo v dobro naših bodočih uporabnikov

Matjaž Eržen
Centralna tehniška knjižnica

Slovenski knjižnično-muzejski MEGA kviz v šolskem letu 2010/2011

V šolskem letu 2010/2011 je potekal peti cikel Slovenskega knjižnično-muzejskega MEGA kviza. Organizacijsko in strokovno ga vodi MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo v sodelovanju s Skupnostjo muzejev Slovenije. Učence – predvsem tretjega triletja OŠ – k reševanju spodbujajo splošne in šolske knjižnice po Sloveniji.

Kviz je sledil svojim osrednjim ciljem: spoznavanje kulturne dediščine, spodbujanje bralne pismenosti in obiskov knjižnic, muzejev, galerij in drugih kulturnih ustanov. V letu 2010, ki ga je EU razglasila za leto boja proti revščini in socialni izključenosti, smo opozorili, da reševanje MEGA kviza omogoča brezplačno izobraževanje in da lahko z »virtualnimi« potovanji vsaj delno nadomestimo (draga) dejanska popotovanja. Združeni narodi so leto 2010 razglasili za mednarodno leto mladih, in MEGA kviz je namenjen predvsem njim.

V petem ciklu so bili **znameniti Slovenci** – v obdobju ko je bila Ljubljana 2010 svetovna prestolnica knjige – **izbrani bolj v »ljubljskem krogu«**. Pri izboru smo upoštevali različna časovna obdobja in strokovna ter umetnostna področja, na katerih so se uveljavili znameniti Slovenci, ki so bili kakor koli povezani z Ljubljano: **Žiga Zois**, baron Edelsteinski (23. november 1747, Trst – 10. november 1819, Ljubljana), podjetnik, preroditelj, mecen in mineralog; **Kristina Brenk** (22. oktober 1911, Horjul – 20. november 2009, Ljubljana), pisateljica, dramatičarka in prevajalka, dolgoletna urednica mladinske književnosti; **Ivana Kobilca** (20. december 1861, Ljubljana – 4. december 1926), najpomembnejša slovenska slikarka; **Friedrik Pregl** (3. september 1869 Ljubljana – 13. december 1930 Gradec), slovensko-avstrijski zdravnik in kemik, ki je leta 1923 dobil Nobelovo nagrado za kemijo; **Ivan Hribar** (19. september 1851, Trzin – 28. december 1941, Ljubljana), bančnik, politik, diplomat in publicist, ljubljanski župan med leti 1896 in 1910.

11

Peti cikel je bilo mogoče **reševati od sredine oktobra 2010 do konca aprila 2011 na domači strani** <http://www.koz.si/megakviz>. Reševalo ga je **8.414 reševalcev**, od tega **5.122 prek spleta** in **3.292 na vprašalnikih**, ki so jih natisnili z domače strani kviza. (To je vsega skupaj 640 rešitev manj kot v lanskem šolskem letu.) Velika večina jih je rešila po en ali dva sklopa, nekaj jih je seveda rešilo vseh pet sklopov in nekaj jih je, ki so zbrali vseh pet žigov. Že rešitev enega sklopa je dovolj, da pride reševalec v poštev za žrebanje. Toda v vsakem primeru mora imeti reševalec vsaj en žig spominske hiše, muzeja ali galerije, ki jo je obiskal.

Opazamo pa sicer veliko obiskov (število »klikov«)

pri vsakem sklopu, kjer je objavljen vprašalnik tudi v pdf obliki, gradivo o predstavljenem Slovencu oz. Slovenki (»Vse o ...«), in vrsto spodbud za nadaljnje raziskovanje (*Radovednež*) in potepanje (*Potepuh*), prav tako je precejšnje zanimanje za slikovno in video gradivo ter vrsto e-povezav.

Izžrebali smo dve glavni nagradi: eno med reševalci, ki so rešili **vse sklope in torej prišli do MEGA gesla ter imajo vsaj en žig** katere koli kulturne ustanove, in eno med reševalci, ki so zbrali vseh **pet žigov kulturnih ustanov in rešili vsaj en sklop**. Obe nagradi – enotedensko letovanje na morju – podeljuje Mestna knjižnica Ljubljana.

Nadalje smo izžrebali 12 reševalcev med tistimi, ki so rešili vsaj en sklop in imajo vsaj en žig kulturne ustanove. Nagrada je brezplačen obisk enega od muzejev, za ves razred izžrebanega in za mentorja. Nagrade podeljujejo različni muzeji iz Skupnosti muzejev Slovenije.

Izžrebali smo tudi **pet mentorjev**, ki so vodili reševanje MEGA kviza v svojem okolju. Društvo Bralna značka Slovenije-ZPMS jim za nagrado podarja zbirko *Slovenske pravljice* (Nova revija, 2002).

Imena vseh nagrajencev najdete na:

<http://www.mklj.si/index.php/prireditve/zgodilo-se-je/661-slovenski-knjiznicno-muzejski-mega-kviz>

Končno žrebanje smo izvedli v TV oddaji Enajsta šola-oddaja za radovedneže, ki je bila prvič na programu TV Slovenija 1 v četrtek, 19. maja ob 16.20, prva ponovitev v petek, 20. maja ob 11.05. itd.

Vsem reševalcem in mentorjem se iskreno ZAHVALJUJEMO za sodelovanje pri Slovenskem knjižnično-muzejskem MEGA kvizu ...

...in na svidenje jeseni pri novem ciklu kviza! Z neko obliko kviza bomo namreč nadaljevali, toda do neke mere bo zagotovo spremenjen: MEGA kviz namreč po petih letih postaja »utrujen«, morda malo naveličan sodelovanja z muzeji in galerijami, ukinjena bo TV oddaja Enajsta šola-oddaja za radovedneže, ki je enkrat mesečno objavljala tudi prispevek o znamenitem Slovencu ali Slovenki, v Pionirski bo nastopila nova sodelavka – nosilka MEGA kviza.

Želimo vam še naprej uspešno delo, vse dobro in prijetne poletne počitnice!

Tilka Jamnik

Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana

Ideologija, politika, bibliotekarstvo - ICSL 2011

Že sedmo leto zapored je v času knjižnega sejma v Sarajevu od 17. do 20. aprila v Media centru potekalo mednarodno srečanje bibliotekarjev slavistov (ICSL, International Convention of Slavic Librarians) pod naslovom »Ideologija, politika, bibliotekarstvo«. Osnovni cilj srečanj je medsebojno druženje bibliotekarjev s celega sveta, zlasti tistih, ki delajo v slavističnih zbirkah zaradi zamenjave gradiva in pregleda knjižne produkcije založnikov iz Bosne in Hercegovine (BiH). Letošnjega srečanja se je udeležilo okrog sto bibliotekarjev iz BiH, Madžarske, Srbije, Hrvaške, Nemčije in Slovenije. Prvič na srečanju zaradi bolezni ni bilo predsednika organizacijskega odbora Roberta Donie iz Michigan University Ann Arbor, zato je zbranim udeležencem ICSL Saša Madacki, sekretar ICSL, prebral njegovo pozdravno pismo.

Helena Janežič (Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani) je predstavila zanimiv referat z naslovom »Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani : med cenzuro, avtocenzuro in zdravim razumom (1945-1991)«. Predstavila je zgodovinski pregled cenzure skozi zakone in dejstvo, da je bila cenzura vedno v oblastniških rokah. Cenzurirano gradivo je dobivalo oznake: *admittitur*, *transeatur*, *erga schedam conceditur*, *damnatur*. V času Avstro-Ogrske monarhije je knjižnica vsakih štirinajst dni dobivala spiske prepovedanih knjig vse do leta 1848, ko je bila cenzura ukinjena. Za časa kraljevine SHS so na cenzuro gradiva vplivale moralne norme in knjige so dobile v katalogu rdečo črto čez signaturo. Prepovedane knjige s »pregrešno« vsebino so se hranile v skrinji in jih ni bilo v katalogu. Po letu 1945 cenzure uradno ni bilo, vendar je bilo potrebno odstraniti vsa dela, ki bi lahko ogrožala socialistično ureditev. Sporna dela so se shranjevala v direktorjevi pisarni v omari in od tod ime D-fond (direktorjev fond). Leta 1978 je bila iz Ministrstva za notranje zadeve poslana oseba, ki je skrbela za prepovedani fond, ki je vseboval predvsem emigrantske tiske. Prepovedani fond je paradoksalno našel mesto v slovenski bibliografiji, v javnem katalogu pa ni obstajal. Za uporabnike je bil dostop do fonda težaven vse do leta 1991, ko je postal dostopen javnosti. Danes se hrani v Zbirki tiskov Slovencev zunaj RS.

Mario Hibert (Filozofska fakulteta Sarajevo) je predstavil referat »Dereguliranje etičnosti: bibliotekarstvo med profesionalizacijo in paraprofesionalizacijo«. Ugotavlja, da splet nima meja in da nudi: odprtost (brezplačnost), svobodo (intelektualnost) in inkluzivnost (enako-

Slika 1: Helena Janežič pri predstavitvi referata (foto T. Poličnik-Čermelj)

pravnost). Odprtost vidi predvsem v prepoznavanju vloge novih informacijsko-komunikacijskih medijev v javni sferi. Pomembna je izobraževalna funkcija knjižnic, saj knjižnice niso le za hranjenje gradiva. Paradoksalno se mu zdi, da knjižnice večinoma financirajo ministrstva za kulturo in ne ministrstva za izobraževanje. Opozoril je na digitalno tranzicijo, ki jo vidi kot politiko R/O kulture, ki deluje po logiki tržišča in R/W kulture, ki je zasnovana na svobodi. Internet nima cenzure. Knjižnice so proizvajalke storitev. Vsi bi morali imeti enakopraven dostop do informacij. Tudi bibliotekarji smo politični, saj smo del okolja. Vstopamo v informacijski kapitalizem, v katerem izposoja nadomešča nakup. Pristop do informacij v e-prostoru je enakopraven in uporabnik je zaščiten. Družbena odgovornost je nova oblika kreativnosti. Slabosti bibliotekarjev so: stereotipi, deprofesionalizem in nasledstvo pozitivizma. Rešitev vidi v akreditiranju bibliotekarjev skozi formalni izobraževalni proces in vključevanje v močna strokovna združenja. Trenutno je v BiH precej nevšečnosti z bolonjskim študijem. Ni zagovornik novih menedžerjev v bibliotekarstvu. Nove generacije zahtevajo odprtost in vsaka institucionalizacija jih sili v odpor. Ni zagovornik digitalizacije, ampak kulture spleta. Deprofesionalizacija je privedla do tehnomanagerjev, ki obvladajo samo tehnologijo. Prav tako ni zagovornik strokovnih izpitov za nebibliotekarje, ker izpodkopavajo bibliotekarsko stroko.

Cveta Kostov (Univerzitetna biblioteka Svetozar Marković, Beograd) je predstavila referat

»*Evalvacija, selekcija in intelektualna lastnina kot novi prostori cenzure v informacijski eri*«. Ugotavlja, da nove tehnologije prinašajo novo svobodo in omejitve glede intelektualne lastnine. Danes obstajajo sofisticirana sredstva za presnemavanje gradiva. Varovanje okolja, prihranek pri energiji in nevarnost terorizma so nove oblike izvajanja cenzure v imenu družine, cerkve in države. V zgodovini poznamo cenzuro od leta 1559 v Vatikanu do nedavne cenzure Satanskih stihov, Konfucija na Kitajskem, Sokrata in Platona v Atenah, Tacita v Rimu, do prepovedanih knjig v bivši Jugoslaviji kot sta npr.: »Crni talas« in »Kad su cvatale tikve«. Cenzura je umaknila s polic Hitlerja in Stalina. Prav tako ni prizanesla klasikom Aristofanu, Sofokleju in Ovidu. Med prepovedanimi knjigami sta se znašli Dnevnik Ane Frak in Alica v čudežni deželi. Danes je na črni listi holokavst in pornografija. Neke vrste cenzura je tudi Pravilnik o selekciji knjižničnega gradiva, ki prepoveduje otroško pornografijo v splošnih knjižnicah. Pod ekonomsko cenzuro lahko štejemo plačevanje informacij, ki so favorizirane in pogostokrat prepletene s politiko. Obstaja vrhovni cenzor spleta preko filtriranja informacij, zaščitnih zidov in »velikega brata«, da lahko pridemo do podatkov. Projekt Google Books pomeni masovno digitalizacijo in ignoriranje avtorskih pravic. Na drugi strani poteka projekt Europeana z najbolj reprezentativnimi in najbolj pomembnimi deli iz evropskih knjižnic. Sprašuje se: kdo pripravi izbor. Zaključila je z mislijo, da morajo knjižnice delovati brez predsodkov.

Feđa Kulenović (Center za operacije in podpora miru) z referatom »*Embedded librarian: branje za Ubuntu ali slepilo za začetnike*«. V uvodu je izpostavil stavek Hellen Keller »Sami lahko naredimo malo, skupaj lahko naredimo veliko.« Meni, da v knjižnici ne smemo čakati, ampak se moramo uporabniku sami približati. Koncept za Ubuntu v akademski skupnosti pomeni, da predvidevamo, ne čakamo, ampak prisluhnemo. **13** Kajti vredni smo toliko, kolikor smo pripravljeni pomagati drugim. Ubuntu je operacijski sistem, ki je brezplačen in temelji na načelih afriške filozofije, ki je etična in humanistična, vezana na medosebno zaupanje in medosebne odnose, ki predstavljajo klasični afriški koncept. V Braillovi pisavi je napisanih deset naslovov letno. Digitalizacija za slepe in slabovidne osebe je zaradi avtorskih pravic ukinjena s strani WIPO, vse do leta 2010, ko dobi dovoljenje za potrebe invalidnih oseb. V BiH imajo premalo gradiva za slepe in slabovidne v domačem jeziku. Prav slogan za Ubuntu: »Jaz sem, ker si ti, ker smo mi« je vabilo za vse knjižnice v BiH, da se vključijo in pomagajo in se na ta način približajo standardu razvitih držav, to je 5 % objavljenega gradiva za slepe in slabovidne.

Bea Klotz (Central East European Online Library, Frankfurt) je predstavila referat »*Prednosti in pomanjkljivost digitalizacije za življenje*«. Govorila je o digitalni strategiji za multipliciranje knjig. Za originalni izvod v angleščini uporabljajo besedo »copy«, kar pomeni isto kot kopija, medtem ko Nemci za originalni izvod uporabljajo »Exemplar«. Na vsaki osmi strani tiskane knjige je na dnu strani natisnjena številka in zvezdica, ki pomaga knjigovezu pri sestavi knjižnega bloka. Objekt digitalizacije je kopija in vse pike, številke in druge oznake niso več potrebne. Pri kopijah je pomembna kvaliteta in ne nečistoče originala. Za najboljšo kopijo so predlagali Wikipediji izraz »diximil«, vendar ni bil sprejet. Taka kopija naj bi bila nekaj podobnega kot je bilo v Nemčiji v 19. stoletju prepis menihov v skriptorijih. Na Balkanu se je sedaj povečala čudežna proizvodnja knjig. Pravijo, da klasične berejo samo zaporniki. V Beogradu v zadnjem času cveti posel v »kopirnicah«. Kopija stane veliko manj kot original. Mreža »kopirnic« se specializira za posamezna področja medicine, ekonomije in podobno. Študent prinese knjigo s 400 stranmi in čez dva dni dobi digitalizirano kopijo za 5 do 10 evrov. Strošek je samo papir. Na trdem disku ostane knjiga z možnostjo »print on demand«. Prodaja knjig pokriva strošek digitalizacije. Vsaka »kopirnica« ima listo digitaliziranih knjig, ki jih prodaja po zelo nizkih cenah. Porast digitalizacije predstavlja resni problem kršenja avtorskih pravic, lahko pa pomeni tudi konec založništva. Poslovna prihodnost na Balkanu je ustanovitev v »male kopirnice«.

Ermin Lagumđija (študent Filozofske fakultete v Sarajevu) je govoril o »*Prosti programski opremi kot skupno dobro*«. Po njegovem mnenju splet ponuja ogromno možnosti za skupno dobro: online enciklopedije, wikipedije, socialne mreže in drugo. V spletnem okolju obstaja nova vrsta, ki jo imenujejo digitalni komunizem ali digitalni socializem oziroma cyber-komunizem. O tem govori tudi Kevin Kelly v knjigi: *New socialism*. Številni uporabniki in skupna lastnina so odlike avtonomije uporabnikov. Leta 2003 je bil sprejet manifest. Eben Moglen govori o ilegalni alternativni in ne o piratstvu. Upošteva svobodo uporabnika ne glede na njegov namen, distribucijo programske opreme brez meja in brez cenzure. Pomembno pri prosto dostopni opremi je, da omogoča: prosto uporabo, proučevanje danega, distribucijo in izboljšanje programa. Prosti pretok informacij pomeni splošni napredek. Prosto dostopno ne smemo enačiti s brezplačno. V Braziliji je omogočen prost dostop do vseh državnih ustanov. Enak projekt bo izpeljala Rusija do leta 2015. Projekt Creative Commons predstavlja poskus prosto dostopnih pravnih orodij za ustvarjalce. Označevanje avtorskih del z licenco Creative Commons (CC) ne pomeni, da se avtor

odreka avtorskim pravicam. Pomeni, da ponuja določen del pravic vsem, pod določenimi pogoji. Prost dostop ima nov pomen in naj gre v dobro tistih, ki svobodno mislijo.

Beba E. Rašidović (Fakulteta za kriminalistiko, kriminologijo in varnostne študije Univerze v Sarajevu) je predstavila referat z naslovom »Nočna mora ali še kaj hujšega – prihodnost visokošolskih knjižnic BiH v luči dokumenta *Minimalni standardi in normativi v visokem šolstvu BiH*«. Izpostavila je nekaj nedoslednosti, ki se nahajajo v predlogu dokumenta, kot so: en računalnik na 500 študentov; med bibliografsko gradivo sodi obvezna literatura in bibliografske enote; knjižnica mora imeti tri enote na študenta; vsaka bibliografska enota mora imeti žig in številko; diplomska, magistrska in doktorska dela ne sodijo med knjižnično gradivo, prav tako ne sodijo med knjižnično gradivo zamene; en zaposlen bibliotekar na 500 rednih študentov, od 501 do 1000 lahko knjižnica zaposli še enega knjižničarja, od 1.000-5.000 študentov pa še enega. Problem s knjižničarjem je, da ga ni v specifikaciji poklicev, saj ne obstaja nobena šola za srednješolsko izobraženega knjižničarja. V knjižnicah je danes veliko online dostopnih podatkovnih zbirk. Univerza v Sarajevu ima preko 5.000 naslovov gradiva s polnim besedilom. Standard jih ne omenja, zahteva pa, da mora imeti vsaka knjižnica fotokopirni stroj. Zaključila je z mislijo: »Visokošolske knjižnice ubijajo, kaj ne?«

Zorica Đokić (Medicinska fakulteta Univerze v Novem Sadu) je predstavila »*Knjižnico Medicinske fakultete – od bolonjske deklaracije, skozi akreditacijo do vsakodnevne prakse*«. Medicinska fakulteta v Novem Sadu letos praznuje 50-letnico obstoja. Leta 2003 je podpisala bolonjsko deklaracijo. Na fakulteti je 3.990 študentov in 700 zaposlenih. V knjižnici je zaposlenih sedem delavcev in imajo 300.000 primarnih publikacij. Sodelujejo v nabavnem konzorciju KoBSON, uporabljajo podatkovne zbirke Web of Sciences, Scopus Medline in druge. Zaključila je z mislijo, da bibliotekarji poslušajo, kako fakulteta diha.

Nataša Diklić, Dragana Mihajlović in Gordana Lazarović (Univerzitetna knjižnica »Svetozar Marković«, Beograd) so predstavili referat »*Dileme sodobnega bibliotekarstva pod pritiskom napredka*«. Pravijo, da so samo spremembe stalne. Danes je pomemben le dobiček. Knjižnice morajo razširiti svoje dejavnosti, ker niso več zatočišča tistih, ki hrepenijo po tišini. Pomembno je spletno povezovanje, kvaliteta pred kvantiteto, strokovna in vsebinska obdelava, kompetentnost pri izbiri priporočene literature in kritično gledanje na naše slabosti.

Kemal Lojo (IMIC, Sarajevo) je predstavil referat »*Bibliotekarstvo med profesionalizacijo in ideologijo*«. Poudaril je, da morajo biti knjižnice mediatorji znanja, četudi na prvi pogled delujejo pasivno v primerjavi z drugimi panogami, ker knjižnice še niso dovolj osvojile nove tehnologije. Boriti bi se morale za profesionalizacijo stroke. Bibliotekarji se ne smejo podrediti ideologiji. Promovirati morajo družbene vrednote. Imperativ delovanja mora biti ideološko nevtralen. Paziti morajo, da ne dajejo prednost lastnim političnim usmeritvam, ko nabavljajo literaturo za knjižnico. Ostati morajo politično nevtralni.

V diskusiji na koncu prvega dne so se pojavila vprašanja, če je mogoče izstopiti iz politike in ideologije takoj, ko bibliotekar prestopi prag knjižnice. Ali je vsaka ideologija negativna?

Goran Milenković (Narodna biblioteka Bor) je naslednji dan predstavil referat z naslovom »*Ptica, knjiga, drget : kritika ideologije kot samoustvarjanje bibliotekarske zavesti*«. Z dokumentarnim filmom je predstavil umetnika Vaneta Bora, ki je bil predstavnik nadrealizma in umetnosti in je avtor mnogih kolažev, fotografij, fotografij, pesmi in kritik. Leta 1944 je ilegalno prestopil mejo in se preselil v London, kjer je naprej ustvarjal. Umril je leta 1993 v Oxfordu. Za časa življenja ga v lastni domovini niso cenili. Po njegovi smrti so ponovno oživel njegovo umetniško delo - strukturo ptice. Mileković je zaključil z mislijo, da bibliotekar ni samo skrbnik znanja, ampak dejanja tudi dokumentira.

Ines Kadić (Bošnjački institut – Fondacija Adila Zulfikarpašića) je predstavila referat z naslovom »*Stereotipi in predsodki obiskovalcev Bošnjačkega instituta - Fondacija Adila Zulfikarpašića*«. Uvodni del je začela z vprašanjem ali je »svobodo narodu« utopija ali ideologija. »Lažje je razbiti atom, kot predsodke« (A. Einstein). Ne verjame v nevtralnega bibliotekarja. Bošnjački institut je transparenten primer. Vsak lahko obišče njihovo knjižnico. Na prvi pogled je videti, kot da se ideologija instituta ni dotaknila, vendar po njenem mnenju bibliotekarji ne moremo izstopiti iz družbenega okolja. Ugotavlja, da turisti, ki obiščejo institut, prihajajo obremenjeni z različnimi stereotipi in predsodki: o povojni državi, o državi v tranziciji, o tem, da ni knjižic, ker so pogorele. Sprašuje, če naj vsem turistom pripoveduje isto zgodbo, ne glede na to, od kod prihajajo: iz Zahoda ali iz Turčije ali skupini otrok iz BiH. Tisti, ki predstavlja institucijo, prevzema odgovornost, da spremeni sliko ustvarjeno s stereotipi in predsodki. Zgodba je odvisna od sporočila in se spreminja z vsako skupino. Knjižnice imajo moč in vpliv in so del kulturnega in političnega okolja. Izpostavlja veliko vlogo šolskih knjižnic pri oblikovanju posame-

znikov. Zaključila je z mislijo, da je vsak posameznik pod vplivom ideologije družbenega okolja in bibliotekar nikakor ne more izstopiti kot nevtralni prenosnik informacij.

Vera Petrović (Univerzitetna biblioteka »Svetozar Marković«, Beograd) je predstavila »Knjižnice Europeane: nove vsebine za novo Evropo?«. Srbija se je priključila projektu European in predvideva realizacijo v letih 2011 in 2012 z namenom, da digitalizira Knjižnico Heinricha Christensena o Aleksandru Velikem (150 knjig) in zbirko rokopisov iz Orienta (686 del) iz 13. do 18. stoletja. Več o tem na spletnem naslovu: www.unilib.rs/cip.

Narcisa Puljek-Bubrić (Bošnjački institut – Fondacija Adila Zulfikarpašića) je predstavila referat z naslovom »Prost in odprt dostop do informacij v digitalni dobi«. Spregovorila je o šumu komunikacije, ki lahko nastane iz različnih vzrokov: ker je knjižnica slabo tehnološko opremljena; zaradi neznanja bibliotekarja; ali njegovega neprofesionalnega odnosa do javnosti in do dela. Šum predstavlja zanemarjanje etike bibliotekarja, ki ima subjektiven odnos do uporabnika in do formiranja nabavne politike. Šum nastane, če bibliotekar nima podpore nadrejenih, ali nima razumevanja s strani oblasti, občine ali ministrstva. Svoje osebno prepričanje ne sme zlorabiti v službene namene. Pozitivna stališča lahko dobi preko izobraževanja.

Tatjana Brzulović Stanisljević (Univerzitetna biblioteka »Svetozar Marković«, Beograd) je predstavila »Google I ili Europeana« s poudarkom na avtorskih pravicah. Projekt Google Books je zanemaril avtorske pravice v želji, da ustvari veliko knjižnico, ki bo prosto dostopna vsem. Avtorji priznavajo prednosti objave na Googlu, vendar morajo objavo dovoliti. Avtorji so vložili tožbo proti Googlu. V sodnem procesu so se sporazumeli, da lahko digitalizirajo: knjige za javno uporabo, ki niso več pod avtorsko pravno zaščito, to pomeni vse knjige do leta 1923; publikacije federalne vlade, ki niso objavljene v letih 1923-1963; 20 % besedila razprodanih izdaj in vse knjige, ki so dobile od avtorjev dovoljenja za objavo. Sodba proti Googlu leta 2009 je bila v korist ameriškim avtorjem, evropski se z njo še vedno ne strinjajo. Prednosti knjižnic, ki sodelujejo pri projektu Google so: brezplačne digitalne kopije, dostop do terminala in prihranek pri digitalizaciji. Europeana je zbirka digitalnih vsebin 49. nacionalnih evropskih knjižnic v 35. jeziki, ki je nastala v letih 2001-2004. Danes šteje preko 10 milijonov digitaliziranih naslovov in vključuje tudi znanstvene knjižice. Zaključila je z vprašanjem: kdo je lastnik avtorskih pravic digitaliziranega gradiva?

Zoltan Bada (Srbski institut, Budimpešta) je predstavil referat »Od cenzure vsemogočnih oblasti do tržnega poimenovanja kulture: nekaj izkušenj iz bibliotekarstva in javne sfere na Madžarskem«. Poudaril je, da iz zgodovine poznamo veliko prepovedi knjig od vladarjev in oblasti. V knjižnicah ni bilo avtocenzure, obstajala je samo cenzura. Vsaka oblast je hotela zbrisati sled prejšnje oblasti. Poznane so prepovedi kralja Lajoša II. in ve se za sežiganje Luthrovih knjig, znane so uredbe vladarjev iz Habsburške monarhije. V 19. stoletju so se borili za svobodo tiska, vendar je cenzura še naprej obstajala. Na Madžarskem je bilo leta 1920 regulirano preseljevanje knjižnic. Kultura je dobila 10 % iz državnega proračuna. 30. aprila 1944 je prišlo do sistemskega uničevanja knjig, književniki so postali žrtve fašizma. Od 1949 do 1989 je vladal avtoritarni režim, ki ga delimo na tri obdobja: kult osebnosti (1948-1953), trda diktatura (1956-1962) in mehka diktatura (1963-1989). Uničevanje dokumentov se je dogajalo v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Ideološke smernice kulture realnega socializma so imele nalogo: prepovedati, tolerirati in obdržati. »Vrabc in ptice pevke pojejo v istem zboru« je znana krilatica tistega časa. Direktor nacionalne knjižnice je uspel ohraniti velik del zbirke. H. Bela je bil bibliotekar, ki je izgubil službo zaradi politike takratnega komunističnega režima. Po obdobju tranzicije do danes je na Madžarskem vidno eksperimentiranje, dnevna politika in ostanki prejšnjega sistema. Pregled vsakega zgodovinskega obdobja je zaključil z besedami: »Vse je to politika«.

*Na koncu predstavitev referatov drugega dne je potekala **diskusija** o pomanjkljivosti in nedoslednostih v predstavljenih normativih in standardih za visokošolske knjižnice v BiH, ker niso mogli najti pravega sogovornika, ki bi podal ustrezne predloge in izboljšave ministrstvu.*

Naslednji dan je Fondacija Kemal Bakaršić v okviru knjižnega sejma podelila nagrado za uspešno delo na področju bibliotekarstva **Saši Madackem**, generalnemu sekretarju ICSL in direktorju Centra za človekove pravice za uspešno mentorsko delo ter **Fedi Kulenović** iz Centra za operacije in podporo miru za njegovo aktivno vlogo pri projektu digitalizacije gradiva za slepe in slabovidne. Tema naslednjega ICSL je: **Človekove pravice, bibliotekarstvo, aktivizem**.

Več o ICSL lahko najdete na spletni strani: <http://www.openbook.ba/>.

Tereza Poličnik-Čermelj
Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

Vse poti vodijo v Mestno knjižnico Grosuplje in njene enote

Strokovno srečanje mladinskih knjižničarjev, ki ga je 11. maja 2011 pripravila Mestna knjižnica Grosuplje, je bilo strokovno zanimivo, bogato obarvano z ljudskim izročilom, pa tudi z drugimi drobci kulturne dediščine ... zelo prisrčno, tudi sončno, v celoti nepozabno lepo! HVALA Mestni knjižnici Grosuplje, vsem njenim požrtvovalnim sodelavcem za vse, kar so nam pokazali v svojih enotah, hvala za čudovita doživetja!

V sončnem majskem jutru, ki je obetal lep dan, se nas je v Mestni knjižnici Grosuplje zbralo 52 mladinskih knjižničark in en knjižničar iz vseh koncev Slovenije. Ob okrepčilu v kavarni knjižnice smo doživeli glasbeno dobrodošlico, ki jo je izvedla skupina mladih glasbenikov Glasbene šole Grosuplje Gross Upi, ki nam je pod vodstvom Bojana Cveteržnika zaigrala keltsko glasbo. Z glasbo so nas pospremili vse do dvorane, kjer smo začeli s strokovnim delom.

Najprej nas je pozdravil župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, ki je poudaril kulturni in vsestranski pomen knjižnice za kraj in vso občino; ne mine teden, da bi ga direktorica vsaj enkrat ne povabila, da spregovori na kakšnem pomembnejšem srečanju. Nato je direktorica knjižnice Roža Kek na kratko predstavila Mestno knjižnico Grosuplje, ki ima poleg knjižnice Grosuplje še dve enoti, enoto Dobropolje in enoto Ivančna Gorica s štirimi izposojevališči: Krka, Višnja Gora, Šentvid, Stična; v vsaki enoti se prilagajajo potrebam svojih bralcev in pričakovanjem drugih krajanov, tako da imajo vsaka svoje vzdušje. Mag. Tilka Jamnik se

je v imenu MKL, Pionirske - centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo gostiteljici zahvalila za pripravo srečanja, mladinskim knjižničarjem pa najprej za prisotnost, pa tudi za sodelovanje pri nacionalnih bralnih projektih v tem šolskem letu in v vseh zadnjih 20 letih.

Tanja Zavašnik, vodja mladinskega oddelka Mestne knjižnice Grosuplje, je duhovito povezovala predstavitev dejavnosti za otroke in mladino, ki se odvijajo v enotah knjižnice. Povabila nas je namreč na »domišljjski vlak«, ki nas je popeljal najprej k najmlajšim bicicam, ki s pomočjo staršev in knjižničark vstopajo v pravljčni svet in knjižnico, nato k malim obiskovalcem pravljčnih ur in k udeležencem projekta Palček bralček. Knjižničarka Anita Globokar je v narečju pripovedovala zgodbe, ki jih je sproti risal ilustrator Gabrijel Vrhovec. Takšne so pravljčne ure v enoti Ivančna Gorica. Ksenija Medved, vodja Enote Ivančna Gorica, pa je s kratkim filmom predstavila fotografske razstave, ki jih v tej enoti samostojno pripravljajo mladi in z njimi pritegnejo v knjižnico tudi svoje vrstnike in sorodnike.

Sledil je ogled knjižnice: stare hiše, v kateri je tudi zelo lepa Koščakova soba s kmečko pečjo (uporabljajo jo tudi kot poročno dvorano) in predvsem modernejšega dela, ki je bil zgrajen leta 2007 in odgovarja zahtevam knjižnice kot sodobnega informacijskega, izobraževalnega, kulturnega in družabnega središča.

Nato smo sedli v avtobus (v pravi, ne v domišljjski!) in se peljali čez Radensko polje v Dobropoljsko dolino, ki stoji na

jezeru. Med vožnjo nam je Marija Samec predstavljala kulturne in naravne znamenitosti, zelo simpatično in podprto z ljudskim slovstvom.

V Jakličevem domu sta nas najprej pozdravila župan občine Dobropolje Janez Pavlin in knjižničarka iz Enote Dobropolje Jasmina Mersel. Nato pa smo doživeli čudovito predstavitev tega koščka slovenske zemlje »v pesmi in besedi« ljudske pripovedovalke Ančke Lazar, ki že 65 let oživlja folklorno izročilo Dobropoljske doline skupaj z Zagoriškimi fanti. Lani je pri Založbi ZRC, ZRC SAZU izšla tudi knjiga njenih pripovedi z naslovom *Dobropoljska dolina stoji na jezeru: dobropoljske ljudske pripovedi*.

Pod vodstvom sodelavk Turističnega društva Marije Žnidaršič in Angelce Juvanc smo si ogledali tudi spominsko sobo Frana Jakliča - Podgoričana (1868-1937), učitelja, prenovitelja gospodarskega, kulturnega in družbenega življenja Dobropolja in okolice, etnološko zbirko ter spominsko sobo bratov slikarjev in kiparjev Antona in Franceta Kralja, ki sta se rodila v bližnji vasi Zagorici. Seveda smo si ogledali tudi knjižnico, ki ima svetel in sodobno opremljen 16 prostor prav tako v Jakličevem domu. Knjižnica z vsemi podrobnostmi (npr. z zbirkami etnološkega gradiva osnovnošolcev, z njihovimi likovnimi izdelki, s fotografsko razstavo Janka Noseta idr.) dejansko diha s svojim krajem in njihovimi prebivalci, ki so zelo ponosni nanjo.

Vstopili smo še v župnijsko cerkev sv. Križa, ki ima nekaj lepih dosežkov sakralne umetnosti, in se sprehodili po pokopališču,

kjer je med najlepšimi nagrobnik družine Drobnič, delo Franceta Kralja.

V gostilni Brdavs so nam postregli z okusnima mesno in gobovo obaro. Na ploščadi pred Jakličevim domom pa so nam nato kmečke žene postregle s slastnimi poticami, piškoti in flancati, medtem ko so nam kolegice prinašale kavo iz gostilne Brdavs. Sončni žarki z jasnega neba in pogled na lepo urejene hiše, obkrožene s cvetočimi travniki so prav tako prispevali k našemu prijetnemu razpoloženju. Povratek v Grosu-

plje z avtobusom nam je še enkrat nudil pogled na Radensko polje, na Kopanj, kjer je kot otrok nekaj časa živel pri svojem stricu duhovniku France Prešeren, pa na vse druge griče, in na vse cerkvice na njih, pa na Kamniške Alpe v daljavi ...

Župan Grosuplja se je v pozdravnem govoru pošalil, da nam je za dan našega srečanja naročil sonce, župan Dobrepolja pa je poudaril, da »vse poti vodijo v Dobrepolje«. Udeleženci srečanja smo se razšli tako zelo očarani prav nad vsem, kar

so nam v sončnem dnevu pripravili gostitelji, da smo se poslovili z besedami, »vse poti vodijo v Mestno knjižnico Grosuplje in njene enote«.

Knjižnici Grosuplje in njenim sodelavcem želimo še naprej veliko uspehov pri delu, veliko navdušenih obiskovalcev in veliko osebnega zadovoljstva.

Tilka Jamnik
Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana

PREDSTAVLJAMO

Ljubljanska resolucija o knjigi

Na dan šaljivcev letošnjega leta je bil v okviru konference Svetovni vrh knjige 2011, katere prirediteljica je bila Ljubljana kot Svetovna prestolnica knjige 2010, podpisan sklep o knjigi, imenovan **Ljubljanska resolucija o knjigi** (Več o tem si lahko preberete na: http://www.ljubljanasvetovnaprestolnicaknjige.si/scripts/download.php?file=/data/upload/ljubljana_resolution_slo.pdf).

Resolucija poudarja pomen knjige kot ključne nosilke človeškega delovanja in rasti ter kulturne pestrosti. Združuje različne poglede, ki jih zagovarjajo Unesco ter druge nacionalne in mednarodne organizacije, ki delujejo na področju knjige (od avtorjev, založnikov, knjižnic, knjigarn, do institucij, ki se ukvarjajo z razvojem bralne pismenosti in bralne kulture).

17

Ker pa je knjiga javna dobrina, poudarja Ljubljanska resolucija predvsem naslednjih devet nalog različnih oblasti, združenj, organizacij, ki naj bi jih izvajale:

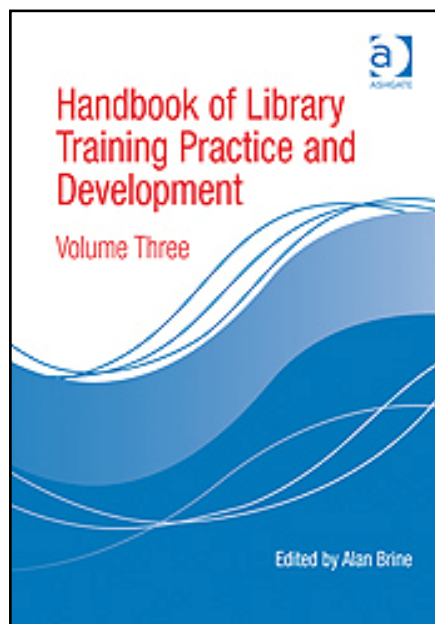
- upoštevati je potrebno kompleksno naravo knjige, katere razvoj je odvisen od kakovostnega dela celotne knjižne verige;
- spodbujanje akterjev na knjižnem trgu za najboljše delovanje tega trga in najboljšo dostopnost knjige;
- delovanje knjižnega trga z vidika davčne ureditve in ustreznega izvajanja zakonodaje s področja avtorskega prava;
- prevajanje knjižnih del iz različnih svetovnih jezikov, še posebej tistih, ki so na svetovnem trgu knjig premalo zastopani;
- razvoj kakovostne knjižnične mreže;
- uvajanje novih prodajnih poti za knjigo;
- spodbujanje razvoja informacijske podpore pri delovanju knjižnih trgov;
- dajanje večje pozornosti na pozitivne učinke (dostopnost in razširjenost branja ter s tem nov bralni krog ljudi) za razvoj založništva, ki jih prinašata elektronska knjiga in elektronski bralniki;
- vodenje dejavne politike za spodbujanje in izvajanje kulturnih politik v knjižnem sektorju ter promocija knjige in branja.

Slika 1: Logotip Svetovnega vrha knjige 2011 (<http://sl.wbs2011.si/domov>)

Barbara Vogrinec Jesenšek
Narodna in univerzitetna knjižnica

Izobraževanje v knjižnicah

(Vir slike: ashgate.com)

Knjižnice prav gotovo spadajo med tiste ustanove, kjer se vsi vpleteni neprenehoma srečujejo s **potrebo po izobraževanju**. V prvi vrsti gre to na račun osnovne celice - informacije. Informacija na različnih nosilcih in v različnih oblikah pa je vedno bila predmet konstantne spremembe. Mogoče še nikdar prej toliko, kot je sedaj. Informacijsko opismenjevanje kot tudi vse druge oblike opismenjevanja je zato potrebno dojeti kot neprekinjeni in sestavni del

delovnega procesa prav vseh, ki delamo v knjižnicah. V tej maniri zbornik prispevkov o praktičnem usposabljanju v sodobni knjižnici, lahko rečemo, zares grabi bika za prave roge.

Alan Brine je uredil tretji del **Priročnika za izvajanje in razvoj usposabljanja v knjižnicah**¹. Gre za zbornik, ki vključuje **različne prispevke s področja aktivnega izobraževanja – predvsem knjižničarjev**. Zato je to delo zanimivo predvsem za vse tiste, ki so zadolženi za razvoj delavcev v knjižnici in njihovo usposabljanje. Razdeljeno je v 6 sklopov: izobraževanje uporabnikov, upravljanje z viri, razvoj storitev poklicnih informatorjev za uporabnike, upravljanje (s človeškimi viri, financami, projekti ipd), poklicni razvoj in razvoj na mednarodni ravni. Gre torej za poskus celokupnega objema konkretne problematike, ki je v sodobnem informacijskem delu v knjižnicah zelo aktualna.

Že prvo poglavje navduši. Gre za pregled uporabe tehnologije za potrebe poučevanja (na visokošolski ravni) v Združenem kraljestvu, še posebno z

vidika knjižničarskih praks. Govori predvsem o e-učenju, e-gradivu in spletnih aplikacijah učenja. Obenem pa poudarja, da je potrebno **največji fokus ohraniti v vsebini izobraževanja** in se šele nato ukvarjati z tehnologijo in formo. Takšna uravnoteženost vsebinskega in formalnega pristopa je na delu skozi celotno knjigo, ki je močno in skozi vse prispevke **učinkovito podprta s citati in literaturo**. Ne glede na to, da kar nekaj segmentov dejavnosti v knjižnicah v prispevkih ni pokritih, je trud vseh avtorjev očitno, zato je priporočilo več kot na mestu.

Delo je namenjeno razmeroma širokemu krogu ljudi, ki sega od **uprave knjižnice na čelu s kadrovske službo do ljudi, ki izvajajo in vodijo izobraževalne procese**. Veliko prostora namenja prikazu dobrih praks in poudarja pomembne povezave knjižnic z drugimi institucijami (predvsem šolskimi in visokošolskimi), kjer je pri nas – na žalost ali na srečo – še veliko rezerve.

Tomaž Bešter
Narodna in univerzitetna knjižnica

1 Brine, Alan (ed.), *Handbook of Library Training Practice and Development, Volume three*, Farnham: Ashgate, 2009.

Osnutek pogodbe o avtorskopравnih izjemah in omejitvah za knjižnice in arhive

Aprila 2011 je Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov (IFLA) objavila **Osnutek pogodbe o avtorskopравnih izjemah in omejitvah za knjižnice in arhive**, ki jo je pripravila delovna skupina IFLInega Komiteja za avtorsko pravo in druge pravne zadeve (ICM) v sodelovanju s predstavniki knjižnic in članic Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) ter zainteresirano javnostjo.

Več o pogodbi pa na spletni povezavi: <http://www.ifla.org/en/publications/draft-treaty-on-copyright-exceptions-and-limitations-for-libraries-and-archives>.

Slovenska historična besedila zaznamuje kar nekaj posebnosti, ki v delovnem postopku povzročajo težave, npr. slab tisk, historična tipografija, različni črkopisi (posebni znaki, naglasi in ligature) in seveda jezik (arhaične oblike besed). V korpus smo zajeli besedila glavnih dveh črkopisov, bohoričice, ki se je uporabljala približno do leta 1845 in gajice, ki jo uporabljamo še danes.

Za dober OCR je poznavanje jezika, v katerem je zapisano besedilo, odločilno, zato pri delu sodelujejo jezikoslovci. V okviru projekta IMPACT je delovni postopek NUK-a obravnavan kot primer dobre prakse. Delo sočasno poteka na dveh ravneh: medtem ko izdelamo OCR z obstoječimi OCR orodji, prilagojenimi za »branje« slovenskih besedil, obenem že s posebnim programom izdelamo transkripcije. Izdelava transkripcij zahteva ročno označevanje in določanje območij ter ročno popravljanje besedila. Nazadnje določimo tudi vrstni red branja oz.

zaporedje območij na posamezni strani (glej sliko 1).

Programska oprema, ki se razvija v okviru projekta IMPACT, bo zmožna uspešno »prebrati« historična besedila, saj bo opremljena z leksiko starejše slovenščine. Posledično bo olajšano iskanje po polnem besedilu in tudi njegovo razumevanje. Uporabniki bodo lahko po starih besedilih iskali s sodobnimi besedami (npr. s terminom *sonce* bodo našli tudi starejšo pojavnico besede – *solnce*). S tem se bodo odprla vrata do tiskarnega izročila vsaj še ene duhovno-zgodovinske dobe (od konca 18. do poznega 19. stoletja). Besedila bodo strukturirana in dosegljiva v formatih, ki bodo prijaznejši uporabniku in bodo omogočali nadaljnje raziskovanje na področjih jezikoslovja, jezikovnih tehnologij, zgodovine, literarne zgodovine, slovenskega slovstva, itd.

Maša Kodrič
Narodna in univerzitetna knjižnica

PREDSTAVLJAMO

Digitalizirano v okviru projekta Europeana Travel

Z iskalno zahtevo, zapisano v naslovu, na portalu Digitalne knjižnice Slovenije (www.dlib.si) dobite lepo število rezultatov: 777. Toliko je le metapodatkovnih zapisov za mnogo večje število digitalnih objektov. V okviru projekta, ki je trajal od maja 2009 in se je pravkar zaključil, smo v Narodni in univerzitetni knjižnici digitalizirali široko paleto gradiv, od zemljevidov in fotografij do knjig na temo potovanja, turizma, odkrivanja novih dežel ter domoznanstva.

Projekt je financirala Evropska komisija v okviru programa eVsebineplus. Namen projekta¹ je bila digitalizacija gradiv institucij, ki skrbijo za kulturno dediščino, ter objava digitaliziranega gradiva na Europeani, s tem pa povečan pretok digitalnih vsebin iz evropskih nacionalnih in univerzitetnih knjižnic na evropsko digitalno knjižnico. Sodelujoče institucije so tako

oblikovale pestro zbirko gradiv, ki zaradi svojega porekla in enotne točke dostopa omogoča primerjavo nacionalnih vidikov in odnosov do izpostavljene tematike. V NUK smo digitalizacijo v okviru projekta Europeana Travel zaznali kot priložnost, da izpostavimo vpetost slovenskega duhovnega prostora v širši, evropski in svetovni prostor, ter ponudimo globlji vpogled v gradivo o slovenskih krajih ter popotnikih. Hkrati pa smo sprejeli izziv, saj so bila za digitalizacijo izbrana gradiva raznolika ter dragocena, marsikatera pa tudi edinstvena.

Takšne so vsekakor knjige iz knjižnice Žige Zoisa (1747 – 1819), znamenitega mecena, središčne osebnosti slovenskega razsvetljenstva. Na njegovem domu so se zbirali slovenski in tuji intelektualci, med njimi začetniki slovenske književnosti, ki jih je Zois moralno, intelektualno in finančno podpi-

ral, velik pomen za delo članov tega prvega pravega slovenskega kulturnega salona pa je imela tudi baronova bogata zasebna knjižnica. Licejska knjižnica, predhodnica današnje NUK, je odkupila glavnino knjig in te so, v svoji značilni bogati vezavi, še danes eden od temeljev in ponos slovenske nacionalne knjižnice. 197 zvezkov je bilo digitaliziranih; kot vsestransko razgledan razumnik je Zois poleg redkega starejšega gradiva ter humanističnih in naravoslovnih del namreč zbiral tudi gradivo o deželah in ljudstvih sveta. V Digitalni knjižnici so urejeni v zbirko Knjižnica Žige Zoisa, ki smo ji dodali še *Bibliothecae Sigismundi Liberi Baronis de Zois Catalogus*, popis knjižnice iz leta 1821. Kljub temu, da jo trenutno sestavljajo predvsem dela s področja geografije, domoznanstva in zgodovine, ter pripovedi o popotovanjih, je zbirka tematsko odprta in jo bomo še dopol-

20

1 Več o projektu: http://europeanatravel.eu/downloads/EuropeanaTravel_fact_sheet_SLO.doc.

Slika 1: Hacquetov Kranjec v značilni noši

njevali.

Pred zahtevno digitalizacijo dragocenega gradiva smo se o ustreznem in pravilnem načinu ravnanja z gradivom med postopkom digitalizacije posvetovali s strokovnjaki s Centra za ohranjanje knjižničnega gradiva, proces pa je bil razdrobljen v tedenske sklope za digitalizacijo obvladljivega števila strani oziroma skenogramov. Poleg upoštevanja navodil za ravnanje s knjižničnim gradivom med procesom digitalizacije po *Smernicah za digitalizacijo knjižničnega gradiva*², je bilo gradivo med procesom še dodatno fizično zaščiteno pred poškodbami in zavarovano s posebno polico.

Zbirka iz Zoisove knjižnice nudi vpogled v širino slovenskih intelektualcev ter njihovo vpetost v širše okolje, medtem ko številna druga dela predstavljajo slovenske ter južnoslovsanske naravne in etnološke posebnosti. Med zanimivejše knjige, digitalizirane v okviru projekta

Slika 2: Fotografija iz albuma Dolina triglavskih jezer

Europeana Travel, sodita *Abbildung und Beschreibung der südwest- und östlichen Wenden, Illyrer und Slaven* ter *L'Illyrie et la Dalmatie, ou mœurs, usages et costumes de leurs habitans et de ceux des contrées voisines* Baltazarja Hacqueta, naravoslovca in etnologa, ki je v drugi polovici 18. stoletja deloval v Idriji in Ljubljani.³

Številna so dela o naravnih posebnostih slovenskih dežel, zlasti kraškega sveta (med drugim je dostopno delo Girolama Agapita *Le grotte di Adlersberg, di S. Canciano, di Corniale e di S. Servolo, la miniera di mercurio d'Idria, il lago di Cirknitz, le terme di Monfalcone, antichità romane d'Aquileja e Pola ...*), najlepše pa slovenske pokrajine predstavlja 136 vedut (81 metapodatkovnih zapisov), ki upodabljajo mesta, slikovite pokrajine in gradove. Nastale so med 17. in 19. stoletjem, sodobnejše podobe pa prinaša preko 350 fotografij slovenskih fotografov iz prve polovice 20. stoletja.

Petdeset zemljevidov v časovnem razponu od konca 16. do konca 19. stoletja predstavlja slovenske dežele in so zanimivi za poznavalce historične kartografije in topografije, geografe, zgodovinarje in druge raziskovalce. Najstarejši je zemljevid *Tirolensis et Carniola Comitatus* iz leta 1593.

Kako predstaviti vsa ta raznolika gradiva na portalu dlib.si, da bodo uporabniku dostopna hkrati pregledno in uporabno za poglobljene študije? Ogledne kopije dragocenega knjižnega gradiva, optimizirane za uporabo, so v nekoliko višji ločljivosti kot običajno, saj nas je vodila želja, da uporabnikom ponudimo čim bolj natančne kopije izvornikov. Fotografije slovenskih gora so dostopne v obliki sedmih spletnih albumov, ki uporabniku omogočajo tako hitro kot natančno pregledovanje. Posamezni albumi so oblikovani za Krvavec (52 fotografij), Golico (32 fotografij), Kokrsko sedlo (28 fotografij), Dolino Triglavskih jezer (53 fotografij), Veliko Planino (55 fotografij) ter

2 Dosegljivo na: http://www.nuk.uni-lj.si/dokumenti/2010/pdf/smernice_za_digitalizacijo_koncna.pdf.

3 Hacquet je sicer najbolj poznan po delu *Oryctographia Carniolica*, ki je bilo digitalizirano v okviru projekta DEDI.

Kranjska, Štajerska, Koroška, Istra, Benečija

Avtor(ji): [Wylđ, James \(avtor\)](#)
 Jezik: nemški
 Vrsta gradiva: kartografsko gradivo, tiskano
 Vir: Zemljevidi Narodne in univerzitetne knjižnice
 Leto: 1860/1870
 Vsebina: [Benečija](#) [Istra](#) [Koroška](#) [Kranjska](#) [Štajerska](#)
 Založnik: J. Wylđ
 Izvor: Narodna in univerzitetna knjižnica (Digitalizirano v okviru projekta Europeana Travel)
 URN: [URN:NBN:SI:IMG-OI123NYL](#)

¹Za ogled datoteke v MrSID formatu morate imeti nameščen [ExpressView](#).

Slika 3: Primer geolociranega gradiva in ogled podrobnosti na zemljevidu

dolino Kamniške Bistrice (37 fotografij), 100 gorskih podob pa je, tako kot izvirniki, našlo svoje mesto v *Planinskem Albumu*.⁴ Petdeset zemljevidov ter vedute si je mogoče ogledati tudi v formatu MrSID (*multi-resolution seamless image database*), ki uporabniku med drugim omogoča pregled nad podrobnostmi. Številni zemljevidi ter nekatere vedute so oziroma bodo geolocirani, na kar opozarja zelena ikona ob metapodatkovnem zapisu.

Za pripravo metapodatkov smo uporabili bibliografske zapise iz lokalne baze COBISS, ki smo jih pretvorili v dlib metapodatkovni aplikacijski profil (dlib AP). Tako pripravljene metapodatki ustrezajo smernicam in priporočilom Evropske knjižnice (The European Library) in Evropske digitalne knjižnice Europeane. Poleg kvalitetnih metapodatkov so najširšemu krogu uporabnikov dostopna tudi optično prepoznana besedila, po katerih lahko prek funkcije »iskanje po celotnem besedilu« išče prav vsak. Prav tako lahko vsak uporabnik portala najdeno gradivo označi (t.i. tagiranje) in tako

obogati in dopolni metapodatke.

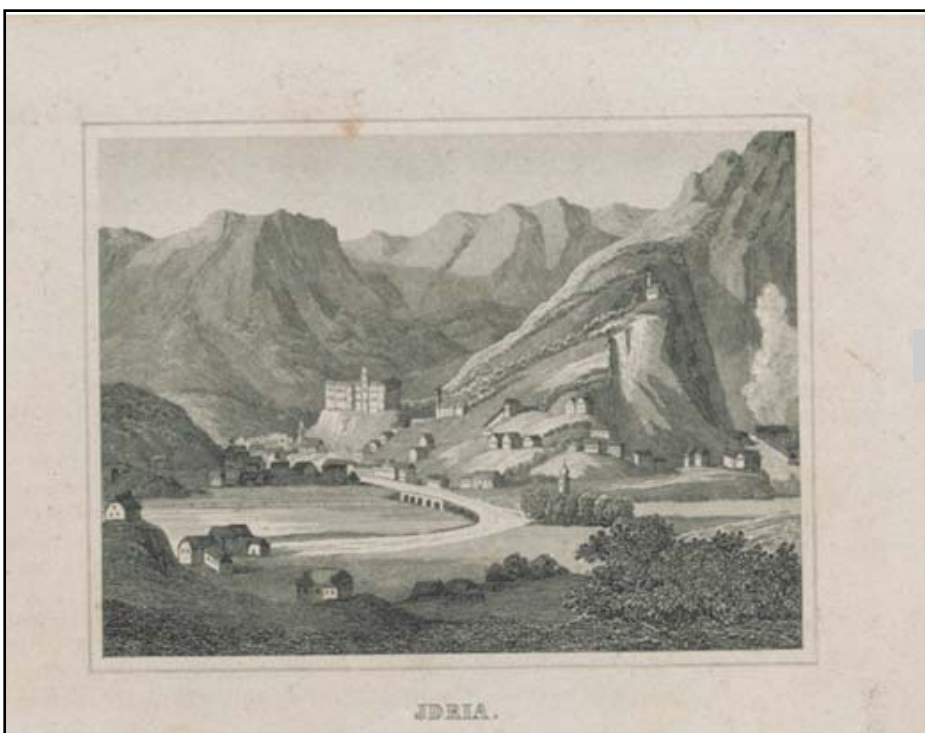
Vse digitalizirano gradivo je že dostopno na portalu Europeana skupaj z gradivi vseh sodelujočih partnerjev v projektu. Nekateri izmed njih so z digitaliziranimi zakladi na temo popotništva in potovanj sodelovali tudi pri postavitvi virtualne razstave⁵.

Odzivi uporabnikov na vsebino in obliko predstavitve gradiv so pozitivni, saj smo v okviru projekta uspeli ponuditi gradiva, ki so zanimiva za raziskovanje

eruditov, kot tudi privlačne podobe, ljube širši javnosti. Na petem mestu na lestvici največkrat ogledanih zapisov v letu 2011⁶ je veduta *Idria*, že približno 6.500-krat pa so v letošnjem letu do konca maja obiskovalci portala dlib.si uporabili format MrSID (11.852 ogledov v celotnem letu 2010).

Daša Pokorn
in

Mojca Šavnik
Narodna in univerzitetna knjižnica

Slika 4: Največkrat ogledana veduta: Idria iz leta 1840

⁴ *Planinski Album* je izšel 1923 v Ljubljani.

⁵ Uradno virtualno odprte razstave je bilo 4. maja letos: <http://www.theeuropeanlibrary.org/exhibition-travel-history/index.html>.

⁶ Statistika leta 2011 do 22.5.

2. april, mednarodni dan knjig za otroke v Mestni knjižnici Ljubljana

V ponedeljek, 4. 4., smo tudi v Mestni knjižnici Ljubljana praznovali Andersenov dan, mednarodni dan knjig za otroke, ki ga v Sloveniji praznujemo že od leta 1967. Na ta dan mladinski knjižničarji še bolj slovesno kot običajno povezujemo mlade bralce s kakovostno mladinsko knjigo in ob spominu na velikega pravljicarja utrjujemo pomen kakovostnega branja. V Pionirski – centru za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri MKL praznik vsako leto pripravimo v sodelovanju s Slovensko sekcijo IBBY, ki poskrbi tudi za prevod poslanice in posredovanje plakata ene izmed članic Mednarodne zveze za mladinsko književnost, ki je vsakoletna pokroviteljica praznovanja. Tokrat je to estonska sekcija IBBY s poslanico pisateljice Aine Pervik in plakatom ilustratorja Jürija Mildeberga. Poslanica, ki jo je v slovenščino prevedla Jana Ambrožič, nosi naslov *Knjiga se spominja*.

Tema poslanice lepo zaokroža in povezuje tudi letošnje leto Kristine Brenkove ob 100-letnici njenega rojstva, ki jo bo Pionirska obeležila z različnimi slavnostnimi dogodki skozi vse leto. Eden od njih je tudi praznovanje 2. aprila, saj je bila osrednja pozornost namenjena prav Kristini Brenkovi: udeleženci prireditve so si lahko ogledali razstavo o življenju in delu Kristine Brenkove z naslovom *Kamenčki* v mozaiku Kristine Brenkove, ki jo je pripravila bibliotekarka iz knjižnice Bežigrad Katja Jevc, sledilo pa je povabilo na simpozij o ustvarjalnosti in življenju

Kristine Brenkove z naslovom *Obdarovanja*, ki se bo odvijal teden dni kasneje, 13. aprila. Hkrati je bilo praznovanje 2. aprila tudi uvod v zaključni del prireditve ob letu knjige, ki mu je prestolovala Ljubljana.

Praznovanje sta s slavnostnima nagovoroma intonirali direktorica Mestne knjižnice Ljubljana mag. Jelka Gazvoda in Janja Vidmar, mladinska pisateljica in predsednica mladinske sekcije pri Društvu slovenskih pisateljev.

Predsednica Slovenske sekcije IBBY mag. Tilka Jamnik je z otroki 4. a razreda z OŠ Prežihovega Voranca prijazno izmenjala nekaj misli o Mednarodni zvezi za mladinsko književnost in Hansu C. Andersenu, po katerem je praznik dobil ime, letošnjo poslanico pa sta odlično interpretirala študenta 2. letnika AGFRTV Vesna Kuzmič in Benjamin Krnetič. Nato nas je v leto Kristine Brenkove povabila vodja Pionirske mag. Darja Lavrenčič Vrabc.

V nadaljevanju so nas z malimi in velikimi obdarovanji zasuli štirje otroci iz 4. a razreda OŠ Prežihovega Voranca pod mentorstvom Marije Buda in Vilme G. Simončič. Prsrčen in sproščen nastop Sare in Marka Gregorija ter Nike Šemrov je oživel nekatere odlomke iz njenih proznih in dramskih del, program pa je povezovala nadarjena mala violinistka Miša Ravnikar.

Vrh je prireditve vsekakor dose-

gla s podelitvijo priznanj *Moja najljubša knjiga*, že štirinajstič po vrsti in petič po spletu. Akcijo strokovno vodi Pionirska s pomočjo odbora za priznanje *Moja najljubša knjiga*.

Tudi letos je za *Mojo najljubšo knjigo* glasovalo veliko število mladih bralcev iz vse Slovenije in izven njenih meja, saj smo našli kar 24.592 glasov, akcija pa je potekala v 49 splošnih in šolskih knjižnicah.

Za *Mojo najljubšo slovensko knjigo po izboru mladih bralcev za leto 2011* je bila tudi letos izbrana zbirka *POZOR, PRAVLJICE!* Primoža Suhodolčana z ilustracijami Uroša Hrovata, ki je izšla pri založbi Karantanija.

Za *Mojo najljubšo prevedeno knjigo po izboru mladih bralcev za leto 2011* pa se je mladim bralcem najbolj priljubila zbirka *LOV NA POŠASTI* Adama Blada z ilustracijami Steva Simsa. Zbirka, ki jo prevaja Ljubica Karim Rodošek, je izšla pri založbi Alca.

Priznanji sta avtorju Primožu Suhodolčanu in prevajalki Ljubici Karim Rodošek podelili pisateljica Janja Vidmar ter predstavnica mladih bralcev Ana Lina Toplak, učenka 4. a razreda z OŠ Prežihovega Voranca skupaj s predsednico Slovenske sekcije IBBY mag. Tilko Jamnik.

Ida Mlakar

Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana

Kako dobro poznam Andersena?

kviz o velikem danskem pravljicarju

»Moje življenje je lepa pravljica, tako razkošna in imenitna. Če bi bil kot fant, ko sem reven in sam odšel v širni svet, srečal dobro vilo in bi mi dejala: »Izberi svojo pot in cilj in potem te bom varovala in vodila, kakor se bo pač razvijal tvoj duh in kakor se na tem svetu po najboljši pameti mora zgoditi!«, se moja usoda ne bi mogla zgoditi srečnejše, pametnejše in boljše, kot se je.« Tako začel je Hans Christian Andersen svojo avtobiografijo *Pravljica mojega življenja* (2005), ki je izšla v slovenskem jeziku ob 200-letnici njegovega rojstva.

Mednarodna zveza za mladinsko književnost (IBBY) je **2. april**, Andersenov rojstni dan, proglasila za **mednarodni dan knjig za otroke**. Na ta dan za otroke po vsem svetu prirejajo različne prireditve, podeljujejo nagrade, odpirajo razstave in razmišljajo, kako obdržati bralno kulturo med mladimi.

V Knjižnici Brežice smo ob prazniku knjig organizirali kviz *Kako dobro poznam Andersena?* s spremljajočo razstavo njegovih del.

Kako se je porodila ideja?

V brežiški knjižnici smo želeli velikega pravljicarja in njegova dela približati osnovnošolcem. Opazili smo, da mladi bralci sprašujejo po pravljicah Cesarjeva nova oblačila, Grdi raček in Kraljična na zrnu graha, ostale pa se dolgočasijo na knjižnih policah. Ko smo razmišljali, kaj bi jih motiviralo, da bi brali svetovno znane pravljice, je zrasla ideja o kvizu. Vsi namreč vemo, kako popularni so kvizi med osnovnošolci. Idejo smo predstavili osnovnim šolam, ki so se z navdušenjem odzvale k sodelovanju. Tako je nastal kviz »Kako dobro poznam Andersena?«

Cilji kviza so:

- spodbujanje k branju Andersenovih pravljic,
- spoznavanje pravljicarjevega življenja,
- spodbujanje večjega sodelovanja med splošno knjižnico in šolami,
- predstavitev pomena Andersenovih nagrad in
- obeležje mednarodnega dneva knjig za otroke.

Priprave na dogodek

H kvizu smo povabili učence 4. in 5. razreda in v navodilih dorekli »pravila igre«. Izbrali smo 5 pravljic, ki so jih morali prebrati. Zaradi omejenega števila izvodov posameznih naslovov so razredi brali različne knjige. Otroci so se razdelili v skupine (4-5 učencev), ime skupine so povezali z Andersenom ali njegovimi deli. Prepustili smo jim odločitev, koliko knjig in katere bo kdo prebral. A v okviru skupine so morali poznati vsebine vseh predlaganih knjig. Tako so bolj navdušeni bralci

prebrali več knjig, ostali eno. O prebranem so razmišljali v obliki likovnega izdelka, pri čemer smo jih prosili, naj se poigrajo z obliko lista. Na ta način smo jih spodbujali k ustvarjalnosti in inovativnosti.

Priložili smo kratek življenjepis s seznamom najbolj znanih in priljubljenih pravljic ter zapisali nekaj besed o Andersenovih nagradah in pomenu mednarodnega dneva knjig za otroke. Prosili smo jih, naj se vse zapisano naučijo.

Po preverjenem receptu Malih sivih celic in po lastni ustvarjalnosti smo sestavili kviz, ki je preverjal poznavanje osnovnih biografskih podatkov »kralja pravljic« in njegovih del. V tednu pred 2. aprilom je šlo zares.

Izvedba

Skupno srečanje je trajalo 2 šolski uri. Ob prihodu v splošno knjižnico so se otroci posedli po skupinah. Naj navedem nekaj imen skupin Andersenke/Anderseni, Divji labodi, Cesarji, Jurčki, Ogenj, Vžigalniki, Slavčki, Kraljične, Palčice.

Kviz je bil razdeljen v 6 sklopov.

(1) Najprej so s sočasnimi dvigovanjem tablic DRŽI/NE DRŽI izražali strinjanje oz. nestrinjanje s postavljenimi trditvami. V kolikor je skupina hkrati dvignila obe tablici, odgovora nismo priznali. Naj navedem nekaj primerov:

- *Zgodba Cesarjev slavec je postavljena na Japonsko (ne drži – na Kitajsko).*
- *Žimnica je s perjem (ne drži – z žimo) napolnjena odeja.*
- *V Københavnu, kjer se je Andersen rodil (ne drži – umrl), stoji kip male morske deklince.*
- *Krt se je v Palčico zaljubil zaradi njenega lepega glasu. (drži)*
- *Z blatom, ki ga je bedak Jurček našel na cesti, si je napolnil torbo (ne drži – žepe).*

24

Slika 1: "Ta odgovor NE DRŽI!"

(2) Ker smo želeli izvedeti, kako dobro so brali in jih hkrati pripraviti na težja vprašanja, smo si zamislili igro IZ KATERE PRAVLJICE JE STAVEK ..., kjer so ugotavljali, na katero pravljico se posamezni stavki nanašajo. Tu so bili zelo uspešni.

- *Cesarjev grad je bil najlepši na svetu, ves od tal do vrha iz čistega porcelana, zelo dragocen, a zelo krhek, tako občutljiv, da se ga nisi smel dotakniti in si moral počteno paziti. (Cesarjev slavec)*
- *»Mislim, da bo lepši, ko bo odrasel, ali pa se bo sčasoma nekoliko zmanjšal! Predolgo je ležal v jajcu, pa ni dobil prave postave.« (Grdi raček)*

(3) IZBERI TEMATIKO je bila naslednja naloga, kjer so z odkrivanjem polj sami izbirali vprašanja.

Razpredelnica je bila postavljena na vidnem mestu. Mlade tekmovalce smo vnaprej seznanili z naslovi knjig, ki se skrivajo pod posameznimi črkami. Vprašanja pod črko E so bila povezana z njegovim življenjem.

	A	B	C	D	E
1	A1	B1	C1	D1	E1
2	A2	B2	C2	D2	E2
3	A3	B3	C3	D3	E3
4	A4	B4	C4	D4	E4

Skupine so izmenično izbirale vprašanja tako, da so izbrale črko in številko (npr. A3). Upoštevali smo prvi odgovor, ki ga je podal katerikoli član ekipe, ki je bila na vrsti za odgovarjanje.

Pod črko B so bila vprašanja o Vžigalniku:

B1 Kateri predmet je dala čarovnica vojaku, ko je ta odhajal v votlo drevo?

Modri kockasti predpasnik.

B3 Kakšna je bila moč vžigalnika?

Izpolnjeval je želje.

(4) ILUSTRACIJE

Cetrta igra je bila hitrostna igra po principu »kdo bo prej?«. Tekmovalci so v kuvertah prejeli ilustracije Andersenovih pravljic. Na znak so jih hkrati odprli in na list zapisali naslove, ki so jih prepoznali. Skupina, ki je prva končala, je zaključila igro. Upoštevali smo pravilne odgovore pri vseh skupinah. Zanimivo je, da so zmagovalne skupine redko pravilno ugotovile vse naslove.

(5) POVEŽI NASLOVE

Pri še eni hitrostni igri so tekmovalci v kuverti prejeli »razrezane« naslove. Na znak so sočasno začeli sestavljati naslove knjig. »Stop« skupine, ki je prva zaključila, je pomenil konec igre. Tudi tu smo upoštevali pravilne odgovore vseh skupin.

(6) Pri zadnji igri so z dvigovanjem tablic A, B ali C med ponujenimi odgovori izbrali pravilnega.

Kaj je ptičnica? (Cesarjev slavec)

A. hrana za ptice

Slika 2: "Hitro piši, to je ilustracija iz pravljice Deklica z vžigalicami."

B. ptičji organ
C. ptičja kletka

Kaj naj bi naredila Palčica v zameno za bivanje pri poljski miši?

A. poročila naj bi se s krtom

B. čistila bi bivališče in pripovedovala zgodbe, ki jih je miš rada poslušala

C. kuhala bi

Slika 3: Med sestavljanjem naslovov

Zaključek

Na podlagi kviza ugotavljamo, da so se dobro naučili osnovne biografske podatke in pridobljeno znanje s pridom uporabili pri tekmovanju. Vedeli so za Andersenovo nagrado in pomen mednarodnega dneva knjig za otroke. Pohvaliti je potrebno poznavanje vsebine prebranih pravljic, logično razmišljanje in iznajdljivost pri podajanju pravilnih odgovorov. Z likovnimi izdelki so dokazali ustvarjalnost, ki je preseгла naša pričakovanja. Lahko jim samo čestitamo. Oglasna deska na mladinskem oddelku še danes pritegne marsikateri občudujoč pogled obiskovalca. V pogovoru z udeleženci smo ugotovili, da kviz kot motivacijski prijem ne deluje kot prisila, temveč jih spodbuja k branju. Sodelujoče šole so kviz pohvalile in bodo z veseljem sodelovale še naprej. Zato ga bomo v šolskem letu 2011/2012 uvrstili v letni načrt dejavnosti na oddelku za otroke in mladino. Menimo, da je dovolj zabaven, da pritegne otroke in hkrati dovolj poučen, da ga šole uvrstijo v letne načrte.

Sabina Stanič
Knjižnica Brežice

Bralna značka za VDC in Ozaro

V letošnjem šolskem letu je že drugič potekala bralna značka za VDC in Ozaro, ki jo pripravljamo v Mestni knjižnici Izola. Varovanci VDC so letos brali slovenske ljudske in avtorske pravljice, uporabniki Ozare pa leposlovje na temo Afrike.

Bralno značko je zaključilo 17 oseb. Za zaključek bralne značke, ki je potekal ob 2. aprilu, prazniku otroške knjige, smo povabili gospo **Miroslavo Grahek**, socialno pedagoginjo in bibliotekarko iz Novega mesta, ki pripravlja različne kulturno-umetnostne dejavnosti za vrtce, osnovne in srednje šole, knjižnice in druge inštitucije. Za nas je pripravila venček pravljic o krokodilu, ki je rad hodil v knjižnico in bral in je poznal veliko zgodbic. Nekoč pa ga je bolelo grlo in ni mogel pripovedovati pravljic, zato pa je na skalo pisal ključne besede, njegova

prijateljčka Cufko in Mufko pa sta si na podlagi le teh izmišljevala nove pravljice, ker Pepelke, Hvaležnega medveda, Mojce pokrajculje, Martina Krpana, Kosovirjev na leteči žlici, Rdeče kapice in drugih lepih in znanih pravljic pač nista poznala, saj nista znala brati.

Naši VDCjevci pa branje in poslušanje zelo dobro obvladajo in so z Miroslavo prav lepo in navdušeno sodelovali; poznali so vse pravljice le po ključnih besedah in jih tudi povzemali s svojimi besedami. Na koncu sta Darja in Nives še zapeli vsaka svojo pesmico in Darja je zaplesala. Presenetili so nas tudi z manjšo razstavo svojih ročnih izdelkov, ki smo jo brž poslikali in se nato hitro dogovorili še za večjo razstavo v kotičku ustvarjalnosti med poletjem, ki jo bo pripravila gospodična Marija.

Naši zvesti značkarji so za zaključek bralne značke prejeli tudi knjižne nagrade. Knjige pravljic in pesmi so podarili: Mestna knjižnica Izola, Amanda Mlakar, urednica založbe Lepa beseda in prevajalka, ter spodaj podpisana. Po neštetih poljubčkih in stiskih rok ob slovesu smo naredili še gasilsko sliko, ki vam jo pošljamo na ogled. V MKI; VDC in Ozari smo veseli in ponosni, da sodelujemo, bomo in spoznavamo slovenski jezik ter kulturo, širimo besedni zaklad in postajamo vedno večji prijatelji.

Bodite naklonjeni dobri knjigi, lepi besedi in prijateljstvu tudi vi, dragi bralci KN.

Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

Na obisku pri pravljíčarki Miri Grahek

Miro Grahek sem spoznala na strokovnih srečanjih mladinskih knjižničarjev in knjižničark v knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani. Zdela se mi je preprosta, tiha, skromna črnolasa gospa mladostnega videza, ki je imela vedno s seboj fotoaparat. V Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu je imela zanimivo in zelo koristno delo: pripravljala je ure pravljic in druge pestre bibliopedagoške dejavnosti, kjer je besedo dopolnjevala s sliko ter z njimi obiskovala vrtce, šole, Varstveno delovne centre in druge vzgojne in izobraževalne institucije. Po nastopu nove direktorice, ki je ukinila njeno delovno mesto, se je Mira odločila za samostojno pot. Kar je že prej delala s tolikim veseljem, je sedaj pogumno nadaljevala kot samostojna podjetnica s kulturno-umetnostnimi dejavnostmi, svoj teritorij pa je razširila na vso Slovenijo.

V Mestni knjižnici Izola smo jo gostili že trikrat in še jo bomo povabili, saj so njeni nastopi in prireditve zelo kvalitetni. Dvakrat je za naše odrasle obiskovalce imela literarno potopisna predavanja: o jezerski pokrajini Lake District, deželi pesnika Williama Wordswortha in pravljíčarke Beatrix Potter

ter o divjem Yorkshiru, deželi Brontëjevih. Za varovance izolskega Varstveno delovnega centra in uporabnike Ozare pa je priredila venček slovenskih avtorskih pravljic, ki so jih obiskovalci z velikim veseljem poslušali in se ob njih zelo nasmejali. Zaželela sem si, da bi dejavnosti Mire Grahek, socialne pedagoginje in bibliotekarke, spoznali tudi drugod po Sloveniji, zato sem jo prosila za kratek intervju.

MKI: Mira, dolga leta si delala v Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu. Kakšno je bilo tvoje delo? Kaj si najraje počela?

MG: V Knjižnici Mirana Jarca sem delala dvajset let, od tega petnajst let v več podružničnih knjižnicah v okolici Novega mesta. V tistih časih so bile razmere za delo v teh knjižnicah precej slabe, saj so bile v neprimernih prostorih, novega gradiva ni bilo veliko, odprte so bile le nekaj ur na teden ..., zato je bilo treba obiskovalce privabiti drugače. Tako sem začela poleg drugega rednega dela uvažati še razne bibliopedagoške dejavnosti, ki so res pritegnile zlasti otroke iz vrtca in osnovne šole. Z njimi sem tudi najraje delala. Potem sem postala

izvajalka bibliopedagoških ur po šolah na Dolenjskem. To je bila posebna oblika promocije knjižnice, zlasti v krajih, ki niso imeli svoje podružnične knjižnice. To delo me je zelo prevzelo. Postalo je kar način mojega življenja.

MKI: Kdaj si se prvič srečala s pravljičami? Kaj ti pomenijo pravljičice? Kakšne pravljičice najraje poslušáš, pripoveduješ? Kako pravljičice sprejemajo tvoji poslušalci, otroci in odrasli?

MG: S pravljičami sem se tako kot večina srečala v svoji družini. Moja zdaj že pokojna starša sta mi kot otroku veliko brala in mi kupovala knjige. Zdi se mi, da sta mi že v zibelko položila moj poklic in ga tudi zato moram opravljati. Zrasla sem s pravljičami in so del mojega življenja. Spoznavam pa vedno bolj, kot je rekel kralj pravljič, Hans Christian Andersen, da je življenje vsakega človeka pravljičica, ki ga je napisala Božja roka. Kar se tiče pripovedovanja sem zelo izbirčna, če lahko tako rečem. Vedno veliko iščem in preizkušam, predno sem zadovoljna z zgodbo, ki jo bom posredovala naprej. Verjetno je to tudi razlog, da so zgodbe, ki jih pripovedujem, dobro sprejete.

MKI: Imaš raje ljudske ali avtorske pravljičice? Naše, slovenske, ali tuje? Kje nabiraš gradivo za svoje pravljične urice?

MG: Rada imam pravljičice, ki me nagovorijo, ki imajo v sebi sporočilo in humor. To so lahko ljudske ali umetne, slovenske ali tuje. Kot rečeno, jih za pravljične ure zelo izbiram, saj se držim pravila, da pripovedujem samo tiste pravljičice, ki se me dotaknejo.

MKI: Prirejaš tudi poučne ure z diaprojekcijami za vrtce in osnovne šole, pa tudi ustvarjalne delavnice. Katere poučne ure so med otroki najbolj sprejete? Morda o naravi, Indijancih...?

MG: Ja, v bistvu se več kot s samim pripovedovanjem pravljič ukvarjam z izvajanjem različnih tematskih ur za osnovnošolce, dijake in odrasle. V Knjižnici Mirana Jarca sem to delo opravljala zelo intenzivno zadnjih pet let in v tem času sem pripravila veliko gradiva, od predstavitev posameznih avtorjev, zlasti tistih, ki so vezani na Dolenjsko, do ekoloških in potopisnih tem. Ker so te teme opremljene z avtorskimi in dokumentarnimi diapozitivi, so zelo nazorne in razumljive. Ker so podane kot zgodbe, prilagojene vsakokratni starostni stopnji skupini udeležencev, so tudi privlačne. Poslušalci jih na splošno lepo sprejmejo, tudi teme, ki se na prvi pogled zdijo težke in morda nezanimive za današnjega človeka, npr. o Primožu Trubarju ali Francetu Prešernu. Zelo lepo so sprejete tudi teme iz narave, med njimi še posebej govor indijanskega poglavarja Seattla ob diapozitivih z naslovom Kako naj vam prodamo modrino neba?, ki mu sledi ekološka delavnica.

MKI: Kaj pa ustvarjalne delavnice, katere so najbolj priljubljene? In česa se otroci na njih naučijo?

MG: Ob nekaterih diaprojekcijah izvajam tudi delavnice. Učitelji za svoje učence radi izberejo delavnico Kaj lahko storimo za rešitev zemlje? Otroci pri

tem ugotavljajo, kaj lahko vsak od nas naredi, da bi manj onesnaževali naš planet. Zanimive so tudi delavnice pisanja haiku pesmi. Na Dolenjskem jih pišejo učenci na mnogih šolah. S haikui sodelujejo na slovenskem osnovnošolskem natečaju. Ta natečaj organizira Osnovna šola Franceta Bevka Tolmin. Na šolah se radi odločajo še za delavnice Lepo se je lepo obnašati, Ni lahko biti najstnik in Tudi učenje je delo. Za mlade in starejše je privlačna delavnica Slovar najlepših slovenskih besed.

MKI: Tudi na odrasle nisi pozabila. S svojih številnih potovanj si prinesla mnogo zelo kvalitetnega slikovnega gradiva, predvsem diapozitivov. Ob prikazovanju diapozitivov pa ljudem pripoveduješ o raznih znanih umetnikih, njihovi pokrajini, pa tudi o naravi, drevesih, haiku pesmih, Jezusovih prilikah... Kako je nastal ta cikel predavanj in kaj vse obsega? Kako so med publiko sprejeta ta literarno potopisna predavanja?

MG: Ta predavanja so nastala, ko sem bila še v Knjižnici Mirana Jarca in se je glas o mojem delu razširil med ljudmi. Zato so me na novomeški Univerzi za tretje življenjsko obdobje pri Razvojno izobraževalnem centru prosili, če bi lahko sodelovala z njimi. Zanimive so jim bile nekatere od že pripravljenih tem. Marsikatero sem zatem pripravila še posebej zanje.

MKI: Na ure pravljič, delavnice in predavanja se skrbno pripravlaš z zbiranjem in preučevanjem gradiva ter z učenjem besedil, pripravlaš pa tudi diapozitive in druge materiale. Koliko časa ti vzamejo vse te priprave? Imaš veliko nastopov?

MG: Ja, res je. Priprave, iskanje gradiva, prebiranje literature, fotografiranje, usklajevanje vsega - mi vzame veliko časa. Kot že rečeno, to je postal moj način življenja. Ob tem delu se učim, bogatim ter spoznavam nove kraje in srečujem zanimive ljudi.

MKI: Pa se spet vrniva k pravljičam: zakaj misliš, da se je zgodil nekakšen »preporod« pravljič in pripovedovanja prav v današnjem času? Zakaj se ti pravljičice zdijo pomembne? So poučne, zabavne, bogatijo besedni zaklad, povezujejo ljudi med seboj... ali kaj drugega?

MG: Pravljičice so pomembne zaradi vsega naštetega. Omogočajo nam, da se srečujemo in družimo

naša srca in duše. Ob pravljicah se pogovarjamo in bistrimo duha. Zgodbe nam tudi pomagajo živeti in ozdravljati rane. Kot je rekel nekdo: Zgodbe so nevidne, pa vendar je v njih skrit ves svet.

MKI: Si kdaj sodelovala na Pravljičnem festivalu v Ljubljani? Kakšna izkušnja je bila to?

MG: Sodelovala sem kot poslušalka.

MKI: Hodiš kaj tudi po dolenskem »terenu«, si pri starih ljudeh zapisuješ ali snemaš pravljice? Si se kdaj srečala s starejšimi pravljicarji, se od njih učila? Poznaš morda zbirko Glasovi, ki jo ureja dr. Marija Stanonik in ali bi sodelovala pri zbiranju slovstveno folklornega gradiva za to zbirko?

MG: Zaenkrat ne sodelujem pri zbiranju ljudskih

pravljic na terenu, ker se bolj kot s samimi pravljicami ukvarjam z drugimi zgodbami za mlajše in starejše. A človek nikoli ne ve, kaj še prinese življenje. Morda se srečamo tudi ob zbirki Glasovi.

MKI: Mira, hvala za ta pogovor in upam, da boš še kdaj prišla k nam v Izolo. Mi te bomo z veseljem še kdaj povabili, saj smo zelo radovedni, kaj vse se še skriva v svoji bogati popotni malhi. Želimo ti lepo poletje!

MG: Hvala za povabilo v vašo knjižnico. Bilo mi je v veliko veselje in zelo rada bom še prišla.

Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

NOVOSTI

Informacijsko-komunikacijske tehnologije v šolski knjižnici pri učenju in poučevanju ter delu z uporabniki

tematska številka revije Šolska knjižnica

Revija Šolska knjižnica je edina strokovna periodična publikacija za šolske knjižničarje, ki organizirajo in izvajajo knjižnično dejavnost na osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih, namenjena pa je tudi širši strokovni javnosti. Spremlja in objavlja novosti na bibliotekarskem in pedagoškem področju, s posebnim poudarkom na šolskem knjižničarstvu in s tem prispeva k razvoju stroke. Spodbuja sodelovanje med knjižničarji in akademsko sfero ter s tem razvija teorijo in prakso. Že 21. leto jo izdaja Zavod RS za šolstvo. Lani je torej praznovala 20-letnico rednega izhajanja in prva letošnja številka je bila med drugim posvečena tudi temu jubileju.

V slovenskih šolah je v porastu uporaba t.i. e-gradiv, (šolske) knjižnice sicer takšna gradiva že dolgo poznamo (v knjižničarskem žargonu jih pogosto imenujemo tudi digitalna oz. digitalizirana ali elektronska gradiva, digitalne zbirke in podobno). Uporaba spletnih strani se nadgrajuje z uporabo novejših generacij spletnih strani, s spletnimi učilnicami, uporabo wikijev in drugih orodij za sode-

lovalno delo in učenje (npr. kletalnice, video-konference ...).

Če smo v reviji Šolska knjižnica že večkrat brali o e-bralnikih, ki jih e-šolstvo še ne obravnava, in zato tudi ne omogoča sofinanciranja nakupa, pa to ni edino sodobno orodje, ki omogoča delo z uporabniki. Poleg prenosnikov (prenosnih računalnikov) postaja zanimiva tudi druga tovrstna oprema (dlančniki, tablični računalniki, pametni GSM-ji, različne igralne konzole ...), za samo poučevanje pa so v šolah vedno bolj v uporabi predvsem interaktivne table (oz. i-table). Razvoj orodij, ki omogočajo delo z različnimi e-gradivi oz. e-vsebinami, prehitava sam sebe, zato je za vsakogar velik izziv slediti temu razvoju tako v svetovnem kot slovenskem merilu. Izmenjava mnenj in dobrih praks nam je pri tem lahko v veliko pomoč. In ker so knjižnice in predvsem knjižničarji del tega dogajanja, smo jih pozvali, da predstavijo primere dobre prakse oz. svoja razmišljanja na področju uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju IKT) v knjižnici pri delu z uporabniki v naši reviji.

Dvojna številka v letošnjem letu 2011 (2/3), ki bo izšla konec junija, pa je nastala kot odgovor na zgoraj omenjeno dejstvo, da se v zadnjih letih področje uporabe IKT v slovenskih šolah zelo hitro razvija, zato je smiselno, da smo v ta proces vključeni tudi šolski knjižničarji in da prav tako kot učitelji ter drugi zaposleni v šolah pri tem prevzemamo aktivno vlogo. V letošnjem letu smo zato pripravili izhodišča oz. vabilo avtorjem za oddajo člankov o uporabi IKT v šolskih knjižnicah. Odziv je bil tolikšen, da je nastala dvojna številka. Pridobiti smo želeli predvsem prispevke s primeri dobrih praks, ki se na šolah oz. v knjižnicah že dogajajo. Potencialne avtorje smo naprosili, da se usmerijo na uporabo IKT pri delu z učenci in drugimi uporabniki in ne za avtomatizacijo našega dela (v preteklih številkah smo namreč že dovolj pogosto pisali recimo o računalniških katalogih, vodenju izposoje in podobno, zato to ni bila tema te številke). Tokrat smo avtorje povabili k pisanju o uporabi in/ali ustvarjanju različnih e-gradiv in vsebin, digitaliziranih virov, digitalnih knjižnic, o izdelavi spletnih strani in/ali

28

spletnih učilnic, pojavljanju knjižnice v socialnih omrežjih (FB), vrednotenju spletnih vsebin, varnosti na internetu, uporabi interaktivnih tabel ter drugih sodobnih tehnoloških pripomočkov, ki jih lahko vključujemo v izvajanje medpredmetnega področja knjižnično-informacijskega znanja (KIZ) oz. v informacijsko opismenjevanje učencev, pa tudi učiteljev. Prav tako so bile dobrodošle različne študije oz. raziskave, ki so jih avtorji izvedli med uporabniki o uporabi obstoječih IK tehnologijah oz. e-virih. Zaželeni so bili tudi primeri e-gradiv, ki jih uporabljajo knjižničarji v šolah, bodisi so jih izdelali sami ali pa zgolj prevzeli, prav tako tudi izbori najljubših spletnih virov. Na drugi strani so avtorji lahko predstavili katerega od pripomočkov, ki jih uporabljajo, lahko so to programska orodja za izdelavo e-vsebin (npr. spletne učilnice, programi za izdelavo različnih e-gradiv, spletnih vsebin, grafična orodja, odprtokodni brezplačni programi,...), ali pa strojna oprema (npr. interaktivne table ...). Avtorji so morali biti pri svojem raziskovanju in uvajanju novih gradiv ter pripomočkov v učno okolje inovativni vendar tudi kritični, svoje zglede pa so nam opisali zato, da bomo bralci revije lahko sledili tem zgle-
29 dom ter poskusili katero od teh novosti uvesti tudi v svoje šole oz. knjižnice.

V reviji Šolska knjižnica, letnik 21, številka 2/3 bomo lahko torej poleg uvodnika Maje Miklič in mag. Majde Steinbuch na prvih straneh prebrali predgovor, ki ga je napisal direktor Zavoda RS za šolstvo mag. Gregor Mohorčič, v njem pa lepo povzel dogajanje na področju razvoja e-šolstva, v katerega je umestil tudi šolske knjižnice.

V rubriki **Stroka** sta najprej dva prispevka avtoric z Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, dr. Polona Vilar je spregovorila o orodjih spleta 2.0 in možnostih uporabe le-teh v šolskih knjižnicah, Katarina Švab ter dr. Maja Žumer sta v prispevku predstavili rezultate raziskave, s katero sta ugotavljali opremljenost z računalniško opremo slovenskih osnovnošolskih knjižnic. Mag. Domen Božeglav pa je predstavil storitve Akademске in raziskovalne mreže Slovenije (ARNES) in nazorno nakazal možnosti za poenostavitev dela v šolskih knjižnicah z uporabo teh za izobraževalni sektor brezplačnih storitev.

V rubriko **Stroka in praksa** je vključenih kar 11 prispevkov avtorjev iz prakse. Sonja Princ in Robi Arcet iz Osnovne šole Trbovlje sta predstavila, kako so na njihovi šoli celostno zasnovali delovanje razvojnega tima za IKT, kako uporabljajo Google Apps storitve, obsežneje pa je predstavljena spletna učilnica šolske knjižnice, ki je namenjena učiteljem. Nevenka Mandelj iz Osnovne šole Litija je pripravila svoj izbor koristnih e-virov skupaj s komentarji in napotki za uporabo. Maja Gržina Cergolj v prispevku o e-pismenosti piše tudi o primerih uporabe interaktivne table, o izdelavi virtualne knjige, delovanju spletne učilnice šolske knjižnice, pisanju spletnega dnevnika oz. bloga. Simona Fridl je predstavila uporabo i-table pri poučevanju KIZ-a za različne starostne stopnje učencev osnovne šole. Mag. Savina Zwitter je pa uporabo Moodlove spletne učilnice in interaktivne table pri razvijanju veščin knjižničnih informacijskih znanj v srednji šoli. Maja Miklič in Maja

Grošičar sta predstavili medpredmetno povezavo v 8. razredu osnovne šole, pri kateri združujeta vsebine zgodovine, natančneje reformacije, in KIZ-a z uporabo vzajemnega kataloga, Digitalne knjižnice Slovenije (dLib.si) in Europeanne, pri tem pa uporabljata lekcijo, ki sta jo izdelali znotraj spletne učilnice Moodle. Martina Batista iz Osnovne šole Antona Žnideršiča je piše o tem, kako se njihova šolska knjižnica pojavlja in predstavlja na Facebooku. Andreja Nagode je predstavila več primerov dobre prakse uporabe IKT pri urah KIZ na OŠ Ivana Cankarja Vrhnika. Simona Rap je pa piše o možnosti uporabe sodobnih (referenčnih) informacijskih storitev pri snovanju spletnih strani (srednje) šolske knjižnice. Urša Bajda je predstavila mednarodni projekt eTwinning in primere ter možnosti vključevanja šolske knjižnice v promocijo varne in uporabne rabe IKT pri mednarodni dejavnosti šole. O mednarodnem projektu in uporabi IKT sta pisali tudi Urška Repinc in Martina Mašič Sabalić, ki sta predstavili projektno nalogo Studorski stogovi.

V rubriki **Mali in veliki odmev** sta objavljena še dva kratka prispevka o letošnjih izobraževanjih s področja IKT. Maja Miklič je predstavila mednarodno konferenco SirIKT, ki je vodilna konferenca za področje IKT v šolstvu, Andreja Nagode pa kontaktni slovanski seminar eTwinninga v Olomoucu.

Maja Miklič
Osnovna šola dr. Vita Kraigherja
maja.miklic@guest.arnes.si

7. STROKOVNO SREČANJE Z MEDNARODNO UDELEŽBO

KNJIŽNICA - IGRIŠČE ZNANJA IN ZABAVE*Znanje o domu in kulturni zakladi, skriti v knjižnicah*

Hoteli Otočec, 19. in 20. september 2011

Napovedujemo

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačič« iz Karlovca napovedujeta dvodnevno mednarodno strokovno srečanje »**Knjižnica - igrišče znanja in zabave**«, ki bo potekalo **19. in 20. septembra 2011 na Otočcu**.

Srečanje organiziramo v okviru projekta Besede in/i riječi (BeRi), čezmejnega kulturnega sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško.

Naslov letošnjega strokovnega srečanja je »**Znanje o domu in kulturni zakladi, skriti v knjižnicah.**«

Domoznanska dejavnost je v knjižnicah že od nekdaj spoštovana naloga in eno od ključnih poslanstev vsake knjižnice, njihove domoznanske zbirke in kulturni zakladi pa niso pomembni in zanimivi samo za ožje okolje, temveč so del celotne nacionalne kulturne dediščine in identitete.

Letošnje čezmejno posvetovanje o tej zanimivi tematiki in tudi pereči problematiki bo prineslo tako stare resnice kot nova spoznanja o sami vedi o domoznanstvu, domoznanski dejavnosti, domoznanskem gradivu, s posebnim poudarkom na kulturni dediščini, hranjeni v knjižnicah, ter o razvoju in organiziranosti domoznanstva v slovenskih in hrvaških knjižnicah. Soočili se bomo tudi s problemi pridobivanja, urejanja in sodobne obdelave domoznanskega in posebnega knjižničnega gradiva ter si izmenjali izkušnje pri digitalizaciji, uporabi in promociji teh gradiv. Posebno pozornost bomo namenili tudi hranjenju, varovanju in zaščiti dragocene knjižnične kulturne dediščine in se na koncu vprašali, ali je dovolj, da so domoznanske zbirke naši skriti zakladi, ali morda predstavljajo še neizkoriščene možnosti vsake knjižnice.

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE RS ZA LOKALNO SAMOUPRAVO
IN REGIONALNO POLITIKO

Naložba v vašo prihodnost
Operacijo delno financira Evropska unija
Instrument za predpristopno pomoč

Ulaganje u vašu budućnost
Operaciju djelomično financira Evropska unija
Instrument prepristupne pomoći

Vsekakor domoznanska dejavnost preveva vse sfere delovanja knjižnic, zato jo lahko, če le prepoznamo njeno dodano vrednost knjižnicam in okolju, vidimo kot »paradnega konja« knjižnic vseh vrst in velikosti, povsod po svetu. Knjižnice so in morajo biti kulturna žarišča, skozi katera naj se kraji, mesta in pokrajine zrcalijo v čim večjem obsegu in čim bolj živo.

Strokovno srečanje smo razdelili v štiri programske sklope:

1. *Teorija domoznanstva, domoznanske dejavnosti, domoznanskega gradiva, s posebnim poudarkom na dragocenih posebnih zbirkah oz. kulturni dediščini, hranjeni v knjižnicah, razvoj in organiziranost domoznanstva v slovenskih in hrvaških knjižnicah.*
2. *Pridobivanje, urejanje, obdelava in digitalizacija domoznanskega gradiva in posebnih zbirk.*
3. *Hranjenje, varovanje in zaščita domoznanskega gradiva in posebnih zbirk v knjižnicah.*
4. *»Domoznanske zbirke – skriti zaprašeni zakladi ali neslutene možnosti njihove uporabnosti?«*

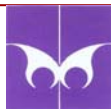
Vabljeni predavatelji strokovnega srečanja so aktivni strokovnjaki s področja bibliotekar-skih znanosti, arhivistike, zgodovine in umetnostne zgodovine iz Slovenije in Hrvaške.

Namen 7. strokovnega srečanja z mednarodno udeležbo je izmenjava mnenj, idej, strokovnih pobud in dobrih praks za nadaljnji kakovostni razvoj stroke na področju domoznanstva in kulturne dediščine tako v Sloveniji kot na Hrvaškem.

Strokovno srečanje je sofinancirano s strani **Operativnega programa IPA Slovenija – Hrvatska 2007-2013, v okviru projekta Besede in/i riječi (BeRi).**

Organizacijski odbor posvetovanja

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Strokovno srečanje

INFORMACIJSKA PISMENOST V VISOKEM ŠOLSTVU

Biotehniška fakulteta, Jamnikarjeva 101, Ljubljana, četrtek, 16. junij 2011

PROGRAM

8.00-9.00	Registracija
9.00-9.30	Otvoritev srečanja in uvodni nagovori: prof. dr. Mihael Jožef Toman, dekan Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani dr. Stojan Sorčan, generalni direktor Direktorata za visoko šolstvo Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo prof. dr. Karin Stana-Kleinschek, v.d. prorektorice Univerze v Mariboru za raziskovalno dejavnost
ALI IMAJO STANDARDI INFORMACIJSKE PISMENOSTI MESTO V VISOKEM ŠOLSTVU? Uvodni plenarni predavanji, moderira prof. dr. Maja Žumer, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta	
9.30-10.15	Predstavitve standardov informacijske pismenosti in njihove (ne)umeščenosti v slovensko visokošolsko okolje mag. Mirjam Kotar, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, mag. Karmen Stopar, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
10.15-11.00	Integrating information literacy education across the curriculum: strategic work at the University of Bergen Library dr. Maria-Carme Torras i Calvo, Bergen University College Library, Bergen, Norveška
11.00-11.30	Odmor
VIDIKI INFORMACIJSKEGA OPISMENJEVANJA V VISOKEM ŠOLSTVU Referati, moderira izr. prof. dr. Dejan Dinevski, Univerza v Mariboru, Medicinska fakulteta	
11.30-11.50	Sklenjen krog informacijskega opismenjevanja? doc. dr. Silva Novljan
11.50-12.10	Informacijsko opismenjevanje študentov: med tehnološko revolucijo in politično-ekonomsko restavracijo prof. dr. Rastko Močnik, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
12.10-12.30	Informacijska pismenost v naravoslovju in tehniki prof. dr. Bojana Boh, Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta
12.30-12.50	Izobraževanje in usposabljanje knjižničarjev za informacijsko pismenost doc. dr. Polona Vilar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
13.00-13.30	Odmor
KNJIŽNIČARJI ŽE PRISPEVAJO K INFORMACIJSKI PISMENOSTI! Predstavitve dobrih praks, moderira Miro Pušnik, Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani	
13.30-13.50	Poskusi informacijskega opismenjevanja na Univerzi v Mariboru dr. Zdenka Petermanec, Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor
13.50-14.10	Pilotni spletni tečaj za informacijsko opismenjevanje študentov mag. Zdenka Oven, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za elektrotehniko
14.10-14.30	Ne le kaj, temveč tudi kako: izobraževanje uporabnikov Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja Nataša Godec, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
14.30-14.50	Pregled informacijskega opismenjevanja študentov Biotehniške fakultete izr. prof. dr. Tomaž Bartol, mag. Karmen Stopar, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
14.50-15.10	Informacijska pismenost v medicini: izkušnje Centralne medicinske knjižnice mag. Anamarija Rožič, Boža Oberč, Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta
15.20-15.45	Odmor
KAKO V VISOKEM ŠOLSTVU DOSEČI STANDARDE INFORMACIJSKE PISMENOSTI? Panelna razprava, moderira Mojca Dolgan Petrič, Narodna in univerzitetna knjižnica	
15.45-16.30	Visible and relevant information literacy education in Norwegian higher education: practice and lessons learnt dr. Maria-Carme Torras i Calvo, Bergen University College Library, Bergen, Norveška
16.30-17.30	Razprava

32

Udeležba na posvetovanju je brezplačna. **Obvezna je predhodna registracija!**Več informacij: www.zbds-zveza.si oz. Polona Marinšek (polona.marinsek@nuk.uni-lj.si, 01 / 2001-160)

IVAN MERMOLJA

(1953-2011)

Dragi naš sodelavec, direktor in prijatelj Ivan!

Čez deset dni bi praznovali drugo obletnico vašega prihoda v naš kolektiv. Z večino izmed nas ste se takrat srečali prvič, le Kristina je bila tista, s katero sta se poznala še iz tiste stare knjižnice tam ob kavarni.

Veselili ste se vašega ponovnega prihoda med knjige in knjižne police, z zanimanjem ste sledili vsem novim znanjem na tem področju, obenem pa ves čas znali ceniti dobre in velike ustvarjalce pisane besede. Z veseljem smo skupaj poklepetali o tej ali oni knjigi, pisatelju, pesniku. Ob vsem tem pa smo se vedno znova nasmejali različnim anekdotam, ki ste jih znali povedati tako, da ste nam privabili solze v oči. Dali ste nam slutiti, da je naš poklic lep in bogat. Ko ste čutili, da se imamo v kolektivu lepo, ste bili iskreno srečni in veseli z nami, ob manjših in večjih težavah (problemih) ste znali biti vedno optimistični in ste nas vedno znova opogumljali.

Ko ste se tistega januarskega popoldneva odpravili k zdravniku, ste bili nemirni, strahu pa niste pokazali. Po prvem okrevanju ste nas z veseljem povabili na obisk in upali smo, da bomo kmalu spet skupaj. Potem pa ... dodatne preiskave, negotovost. Vse bolj smo upali, da se boste kmalu vrnili med nas, dokler nam niste sporočili tistega, česar smo se vsi bali. Z vami smo bili strti, vendar smo kljub temu upali, da bo šlo mimo, da boste eden izmed tistih, ki se jim ne bo zgodilo.

Ko je v čudovito, kot iz zlata umito, pomladno jutro vstajal nov dan, ste dragi Ivan, tako kot v vaši pesmi, umiral – sam.

V imenu kolektiva Lavričeve knjižnice se vam iskreno zahvaljujem za čas, ki nam ga je bilo dano preživeti z vami.

Marija Bajc
Lavričeva knjižnica Ajdovščina

OBVESTILA

OCR – kaj je to?

33

V NUK je v Plečnikovem hodniku od **13. maja do 18. junija** na ogled razstava *OCR – kaj je to?*

Razstava slikovito predstavlja, kaj OCR (optična prepoznavna znakov) sploh je, kakšen je namen in kakšna uporaba OCR orodij, kaj potrebujemo za optično prepoznavo znakov, kaj vpliva na kakovost in kako orodja za optično prepoznavo znakov izboljšujemo in razvijamo.

V okviru razstave pripravljamo tudi predavanje, na katerem bomo predstavili Digitalno knjižnico Slovenije in projekte, povezane z uporabo in razvojem OCR orodij. Predavanje bo v petek, 10. junija, od 10.30 do 12.30 ure v računalniški učilnici NUK.

Vljudno vabljeni!

Maša Kodrič
Narodna in univerzitetna knjižnica

OBVESTILO AVTORJEM

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanji in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od leve proti desni:... ". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali PNG formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov icb@nuk.uni-lj.si. Prispevkov ne honoriramo!

Uredništvo Knjižničarskih novic

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: Mateja Komel Snoj

Odgovorna urednica: Damjana Vovk (e-pošta: icb@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: Tomaž Bešter, Irena Kavčič, Daša Pokorn, mag. Darija Rozman

Fotografija na naslovnici: Milan Štupar (Summa de iure canonico. Bistra, 2. pol 14 stol.)

Naklada: 400 izvodov

Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o. Ljubljana

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: icb@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-176

Naročnina za leto 2011: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike

